

De Hovenier

HÉT VAKBLAD VOOR ALLE HOVENIERS

'VAN EEN KLEINE TUIN MAAK IK EEN BLOEMENMANDJE'

Een portret van een hovenier die houdt van het grote gebaar in een kleine tuin

Regio in beeld

Regio Noordoost
Nederland

Buxus buigt

maar breekt niet
voor Aziatische mot

Haal met siergrassen

de prairie naar de
Nederlandse tuin

Terras & Trends

Tuininspiratie

GENIETEN VAN JE EIGEN TUIN!

Buiter Beton is al bijna 40 jaar een grote leverancier van tuinmaterialen zoals sierbestrating, tuintegels, tuinhout, buitenverlichting en nog veel meer. Ondanks vestigingen in Balkbrug, Naarden en Hengelo, hebben wij nog altijd de mentaliteit van de kruidenier op de hoek: korte lijnen en een persoonlijke aanpak! Ons merk Terras & Trends staat voor tuininspiratie. Door ons concept te omarmen, plukt u als hovenier hier ook de vruchten van. Bovendien zijn wij vanaf dit jaar ook exclusief partner van De Tuinen van Appelpatern.

Wilt u meer weten over het Terras & Trends concept of wilt u in contact komen met Buiter Beton? Wij komen graag langs of verwelkomen u in ons 5000m² grote sierbestratingspark in Balkbrug.

De voordelen van Buiter Beton:

- ✓ Een eigen inspiratiemerk met private label lijn
- ✓ Een sierbestratingspark van ruim 5000m²
- ✓ Meerdere vestigingen door Nederland
- ✓ Korte lijnen en een persoonlijke aanpak
- ✓ Uw eigen gepersonaliseerde catalogus

Hoogeveenseweg 27
7707 CG Balkbrug
Tel: 0523 - 657 000
info@terrasentrends.nl

www.terrasentrends.nl

Bekijk de
Terras & Trends
catalogus op onze website!
Met ruim **500 pagina's**
aan tuininspiratie
www.terrasentrends.nl

**Uw leverancier in
Sierbestrating en Tuininrichting!**

Een schone
dieselbrandstof.
Ontwikkeld voor u
en uw machine.

ASPEN D

Beter voor mens, machine en milieu.

Aspen D vermindert gezondheidsrisico's, heeft een optimale, lang houdbare formule voor uw kleinere dieselmachine en is voor 90% gemaakt van hernieuwbare grondstoffen. Het is tijd om voor een slimme en duurzame dieselbrandstof te kiezen, zodat u klaar bent voor de toekomst.

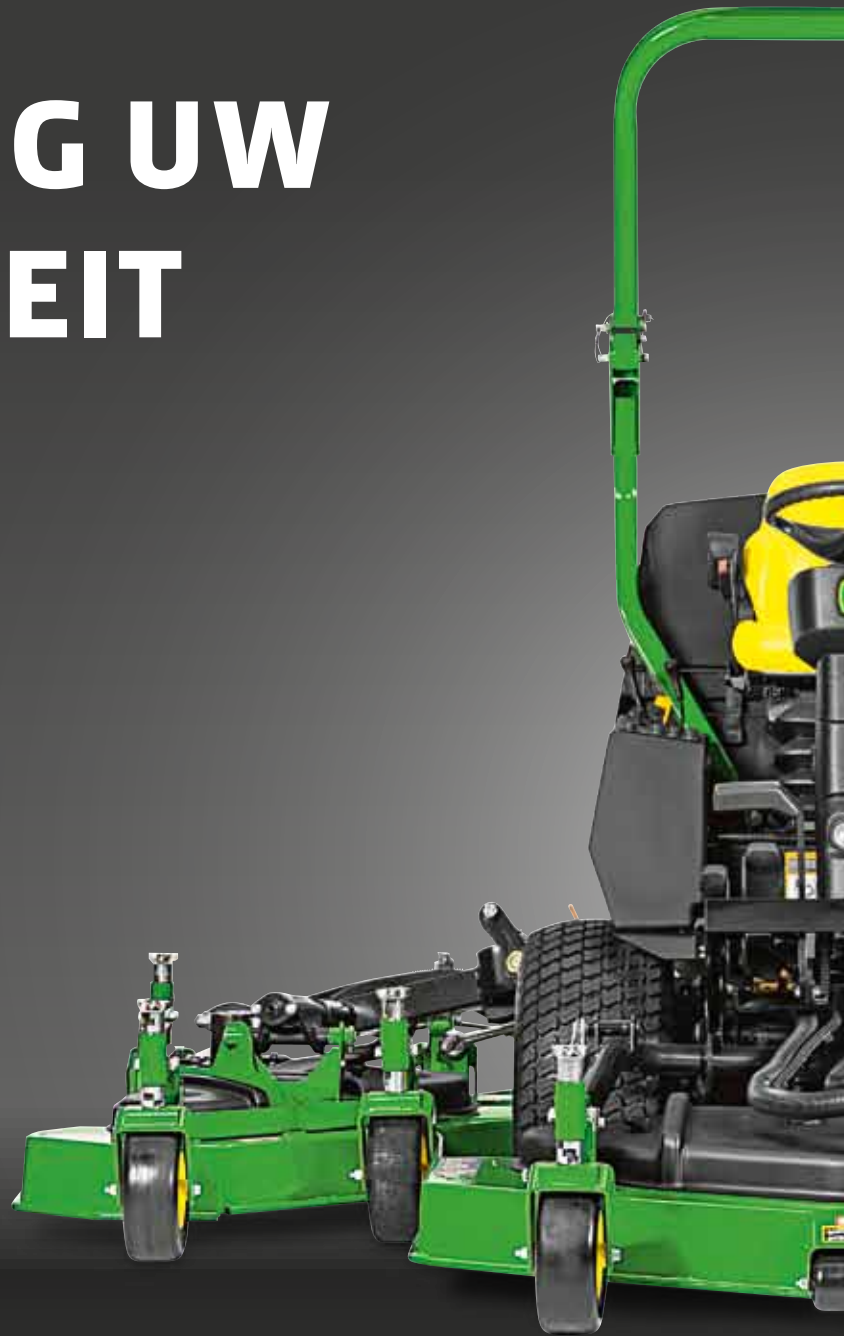
- Minder schadelijk voor uw gezondheid
- Gegarandeerd een betrouwbare werking van uw machine
- 50-80% reductie van broeikasgassen

Verkrijgbaar bij uw verkooppunt
www.aspend.nl

90%
HERNIEUWBAAR

VERHOOG UW CAPACITEIT

Met een maximum maaibreedte van 325 cm, verhoogt onze 1600T Serie III cirkelmaaier de maaicapaciteit zonder afbreuk te doen aan de snijkwaliteit. Week na week, jaar na jaar.

JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

DUURZAMER. BETROUWBAARDER.

PROLINE H800

Verzamel-maaier met liftstelsel

De ProLine H800 is een cirkelmaaier met lift- en opvangstelsel en is ontworpen voor maximale levensduur en minimale uitvaltijd. Het slimme ontwerp maakt de ProLine H800 perfect voor het trimmen van gras rond landschapselementen in stedelijk gebied en parken. Het hoog presterende maaisysteem levert goede kwaliteit en een mooi maaibeeld - cruciaal voor sportvelden en bedrijfsterreinen.

TORO®

GROENTECHNIEK

Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

58 Planten als concurrent

Veel hoveniers gaan voor dag en dauw de deur uit om pas laat weer thuis te komen. Ze draaien vaak veel uren, ook in de avonden en weekenden. Maar wat vindt het thuisfront daar eigenlijk van? Voelt de partner van een groenwerker zich soms ook automatisch een groene weduwe/weduwenaar? Annet Everts, Jamy Gorter en Niko Sinnige doen hun verhaal.

COLOFON

Vakblad De Hovenier -een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt acht keer per jaar in een gemiddelde oplage van 4500 exemplaren verspreid onder hoveniers, toeleveringsbedrijven voor de groene sector en individuele abonnees.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransestraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.vakbladdehovenier.nl
M info@nwst.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Operationeelmanager: Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Redacteurs: Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Guus van Rijswijk (guus@nwst.nl)
Linde Kruese (linde@nwst.nl)
Nino Stuivenberg
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout
en Tessa Benders (StudioBont)
Advertenties: Alberto Palsgraaf
(alberto@nwst.nl)
Rik Groenewegen
(rik@nwst.nl)
Sales support: Lieke van der Weijde
(lieke@nwst.nl)

Abonnementen

Een abonnement op Vakblad De Hovenier is gratis voor geregistreerde hoveniersbedrijven. Voor andere bedrijven bedragen de abonnementskosten € 77,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in bij de uitgever in bezit is.

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Vakblad De Hovenier c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, foto-kopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Vakblad De Hovenier wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

'Je moet niet bedrijfsblind worden, dus help je collega's waar nodig'

In 2002 startte Martijn Buld op negentienjarige leeftijd zijn eigen hoveniersbedrijf. Inmiddels heeft hij tien medewerkers in dienst. Hij is nu zo'n acht jaar aangesloten bij de SHNN.

Zit er toekomst in een natuurlijk bad of een zwembad of een zwembad?

Als de zomer van 2018 een indicatie is van wat gaan komen, dan mag Nederland zijn borst nat gaan maken. Met water uit een natuurlijk bad of zwembad wel te verstaan. Want wie in de toekomst niet meer wil aansluiten in de files naar het strand, doet er goed aan om een investering in één van beide te overwegen. Dat verfraait de tuin en is bovenal praktisch tijdens de zomer.

Buxus buigt, maar breekt niet voor Aziatische mot

De afgelopen maanden was het opnieuw raak: de buxusmot (*Cydalima perspectalis*) zorgt wederom voor overlast bij boomkwekerijen, parken en tuinen. De mot werd voor het eerst in Nederland gesignaleerd in 2007 en is sindsdien met een jaarlijkse opmars bezig. In september 2017 meldde De Vlinderstichting op de site Nature Today nog dat de soort zelfs explosief was toegenomen. De rupsen van de buxusmot zijn inmiddels vooral actief in het zuiden en midden van Nederland, waar zij buxusplanten volledig kaalvreten.

32

38

Haal met siergrassen de prairie naar de Nederlandse tuin

Siergrassen zijn geliefd. En dat is helemaal niet zo gek. Of het nu gaat om een wilde tuin, een nette tuin, een onderhoudsvrije tuin of een Japanse tuin, siergras is altijd een mooie aanvulling. Er zijn eindeloos veel soorten siergras, wat het des te moeilijker maakt om een soort te kiezen.

EN VERDER

- 12 Kort nieuws
- 16 Inzendingen Mooiste Rotonde van Nederland
- 20 Saamhorigheid in plaats van concurrentie
- 22 'Ik heb de stoute schoenen aangetrokken en Bennie gevraagd om het bedrijf verder samen met mij te runnen'
- 24 '2012 en 2013 waren lastige jaren. Nu kunnen we niet aan mensen komen'
- 44 De ziekte van Lyme en de zorgplicht van een werkgever
- 52 Bijzondere tuinen
- 64 'Van een kleine tuin maak ik een bloemenmandje'
- 70 Plantarium 2018
- 72 Lodewijk Hoekstra: 'Hoveniers moeten belangrijker worden in de keten'
- 74 Hoofdredactioneel

VOLG ONS

 twitter.com/vakbladhovenier

 facebook.com/vakbladdehovenier

Al 75 jaar natuurlijk goed.

Natuurlijk goed

UW LEVERANCIER VOOR:

- Gras- en bloemzaden
- Meststoffen, bodemverbeteraars en plantversterkers
- Organische producten
- Substraten
- Vijver- en watertechniek
- (Biologische) gewasbeschermingsmiddelen
- Hand-, elektrische en gemotoriseerde gereedschappen en machines
- Husqvarna en Bigmow robotmaaiers
- Bedrijfskleding en PBM

- Al 75 jaar uw betrouwbare (kennis)partner
- Uitgebreide webshop
- Grootste assortiment A-merken
- Snelle levering uit 5.000 m² eigen voorraad

Wij leveren alle materialen voor een gezonde groei van uw bomen, planten én gras!

Hoofdstraat 35 | Sprang-Capelle | 0416 - 311 326 | www.voscapelle.nl

WALKER
out front mowing

DE NIEUWE
MS14-GHS DE
MEEST COMPACTE
FRONTMAAIER
MET OPVANG

- Geïntegreerde grote blower van 33 cm
- Licht in gewicht
- Robuust gebouwd
- Vervaardigd van hoogwaardige componenten
- Leverbaar in 2 modellen met 14 of 18 pk motor met 107 cm maaidek

Vraag een vrijblijvende demonstratie aan via uw dichtstbijzijnde dealer

Lankhaar Techniek

Telefoon (0416) 35 57 70 • Fax (0416) 35 57 79
info@lankhaartechniek.nl • www.lankhaartechniek.nl

tielbürger

Tielbürger Sales Office France-Benelux
D.B. van der Horst B.V.

ONKRUIDBORSTELMACHINES

TW50 & TW50S

NIEUW TW50X

(Aangedreven met drie versnellingen)

- Werkbreedte 50 cm
- Centraal snel-wissel-systeem
- Afgesloten v-snaar aandrijving
- 10 speciale staaldraad borstels
- Inklapbaar stuur, in hoogte verstelbaar
- Hoogwaardig stalen ombouw
- Direct langs muren borstelen
- 5 modellen onkruidborstelmachines

Alle producten van
Tielbürger voldoen
aan de CE-normen

WWW.DONATVANDERHORST.NL

T. +31 (0) 316 26 16 73
F. +31 (0) 316 26 53 66

info@donatvanderhorst.nl
www.donatvanderhorst.nl

VHG Regiotour van start

Branchevereniging VHG hield begin juli de eerste van drie bijeenkomsten van de Regiotour 'De route naar morgen'. Leden uit het westen en midden van het land kregen in het Apollohotel in Vinkeveen een gevarieerd programma voorgeschoteld vol inspiratie en informatie. Op 3 juli was de tweede bijeenkomst in Dalfsen, op maandag 9 juli de laatste, in Sint Michielsgestel. Internationaal trendwatcher, TEDx-spreker en filosoof Ruud Veltenaar schetste hoe de toekomst eruit gaat zien en wat dat betekent voor het groene ondernemerschap. Veltenaar bracht op een indringende manier de gevolgen van de klimaatverandering voor het voetlicht. 'Wat betekent dat voor de leefomgeving? Welke beplanting pas je toe wanneer je ziet dat de temperatuur stijgt en er lange periodes van droogte zijn, afgewisseld met piekbuien? U als groene ondernemer bent ambassadeur van de klimaat- en toekomstbestendige tuin.'

Met voorbeelden uit de handleiding De Levende Tuin van de VHG maakte hij de vertaling naar de groenpraktijk. 'Uw impact op de leefomgeving kan veel groter zijn dan die mooie tuin! Dit tijdperk van kanteling is een feest van kansen voor groenprofessionals.' In korte workshops konden de leden vervolgens meepraten over de nieuwe leidraad voor grondtransport die VHG ontwikkelt en inzicht krijgen in beheerst groeien van ondernemingen, nu de economie weer aantrekt. Tussendoor was er volop gelegenheid om contacten te leggen met andere leden en informatie op te doen over de verschillende VHG-platformen en producten en diensten van de VHG-ondernemershelpdesk. Leden van het VHG-bestuur en de ledenraad waren aanwezig om vragen te beantwoorden. De VHG Regiotour

zal jaarlijks worden georganiseerd, steeds rond een ander thema. Hiermee wil de branchevereniging haar leden sterker aan zich binden binnen de nieuwe verenigingsstructuur.

Van Marwijk Groep groeit verder

Frans in 't Hout Tuintechniek is vanaf april 2018 onderdeel van de Van Marwijk Groep in Leidschendam. Voor Hoveniersbedrijf J.T.A. van Marwijk betekent dit het derde bedrijf binnen de Van Marwijk Groep. Eerder werden Kwekerij Oud Clingendaal en Jan van den Berg Tuinen onderdeel van het samenwerkingsverband. Met het derde bedrijf beschikt de Van Marwijk Groep vanaf april over 26 vakmensen. De bedrijven blijven elk onder hun eigen naam werken.

Kwekerij Oud Clingendaal, Jan van den Berg Tuinen en Frans in 't Hout Tuintechniek werken vanaf dezelfde locatie in Wassenaar. Het hoofdkantoor van Hoveniersbedrijf J.T.A. van Marwijk en de Van Marwijk Groep is gevestigd in Leidschendam.

Juni was warm en extreem droog

De maand juni is zeer droog verlopen, concludeert het KNMI. Gemiddeld viel er in het land namelijk maar 29 millimeter neerslag; normaal is dat 68 millimeter. De maand eindigt daarmee in de top 10 van droogste junimaanden sinds 1906 (het begin van de neerslagmetingen). Veel van de neerslag viel ook nog eens op de eerste dag van juni, toen er in het noordoosten van het land lokaal 50 millimeter viel tijdens onweersbuien. Juni was met gemiddeld 17,5°C tegen normaal 15,6°C bovendien veel warmer dan normaal. Door de droogte is het waterverbruik hoog; waterbedrijven roepen op om zuinig met water om te gaan.

De huidige weersomstandigheden vragen bovendien om duurzaam tuinieren, stelt Lodewijk Hoekstra van NL Greenlabel tegenover de NOS. Hij raadt aan om eens in de twee à drie dagen 's avonds de tuin te sproeien. Hoekstra vertelt bovendien dat het raadzaam is om water op te slaan in de tuin en bladeren te laten liggen, zodat de bodem die organische stoffen kan opnemen en water langer vastgehouden wordt.

Hitachi presenteert nieuwe accu's

De Japanse fabrikant Hitachi Power Tools (vanaf oktober dit jaar Hikoki) maakt het met een nieuwe technologie mogelijk om 36-volt-accu's in 18-volt-machines te gebruiken. De technologie zorgt dat de accu kan detecteren of hij wordt gebruikt in een 18- of een 36-volt-apparaat en de spanning automatisch kan aanpassen. De lithium-ion-accu's van 36 volt zijn zo uitwisselbaar met de huidige 18-volt-machines. De BSL36A18 multivolt-accu's hebben een capaciteit van 2,5 ampère-uur (Ah) bij 36 volt. Bij 18 volt is dat 5,0 Ah. Dat betekent dat de 36-volt-accu's een uitgangsvermogen hebben van 1.080 watt, met dezelfde grootte als een gewone 18-volt-accu. De afmetingen en het gewicht blijven nagenoeg gelijk. Daardoor kunnen de multivolt-accu's gebruikt worden met een breed scala aan 18-volt-apparaten. Volgens de fabrikant is die flexibiliteit bijzonder nuttig bij een hoog vermogen. Als voorbeeld wordt de nieuwe snoerloze cirkelzaag C3606DA genoemd. 'De 36-volt-gereedschappen hebben de helft van de stroomsterkte van 18-volt-gereedschappen nodig om hetzelfde vermogen te bereiken. Dankzij het lagere voltage en een geïntegreerd koelsysteem verhit de accu veel trager. Dat heeft een positief effect op de capaciteit en de levensduur van de accu, die over een langere periode zijn volle vermogen kan leveren', zo luidt het persbericht. Met behulp van de snellader UC18YSL3 zijn de nieuwe 36-volt-accu's in 32 minuten opgeladen. Alle laders van het merk voor slide-lithium-ion-accu's zijn compatibel met de nieuwe multivolt-accu's.

De accu's zijn vanaf september verkrijgbaar.

Veel jongeren geïnteresseerd in baan groene sector

Ruim de helft van de jongeren tussen twaalf en achttien jaar is misschien geïnteresseerd in een baan in de groene sector. Dat blijkt uit onderzoek

Standaard Groeiseizoen

basisvoeding voor
het hele seizoen

Premium Schaduw

voeding voor hele seizoen
bij schaduwrijke gazons

Premium Inzaai & Aanleg

juiste toepassing voor hele
seizoen bij nieuwe inzaai

Maak nu voordelig kennis met de **gecontroleerd vrijkomende meststoffen** van LandscaperPro!

Speciaal ontwikkeld voor professioneel gazononderhoud

- Duurzame kwaliteitsvoeding met minder uitspoeling
- Bevat ureum dus vriendelijk voor het bodemleven
- Voor een dichte, vitale grasmat

Meer weten? Kijk nu op landscaperpro.nl/kennismakingspakket en ervaar zelf onze producten tegen een aantrekkelijk kennismakingstarief.

Part of **AICL**

Boomwortelgeleiding

GREENMAX
connecting green and infrastructure

Voorkom wortelopdruk

- Bewezen werking sinds 1976
- Voorkomt verlies van stabiliteit van de boom
- De meest hoogwaardige panelen op de markt
- Wortelankers voorkomen opdrukken van panelen
- Panelen zijn in elke vorm te buigen (hoek)
- Hoogtes: 30, 45, 60, 90, 105 en 120 cm hoog

Nieuw!

TRG 90, TRG 105
& TRG 120

van Motivation Research and Strategy in opdracht van Groenpact. Aanleiding voor het onderzoek is de opdracht van de overheid om te zorgen voor voldoende goed opgeleide studenten in de groene sector. Om meer jongeren enthousiast te maken voor de groene sector, moet het imago van groene opleidingen verbeterd worden. In het onderzoek is om die reden gekeken naar de waarden en drijfveren die mogelijk meespelen bij het kiezen van een opleiding. Uit het onderzoek bleek dat de helft van de leerlingen die een vmbo-, havo- of vwo-opleiding volgen, misschien overweegt om later in de groene sector te gaan werken. Vier procent overweegt dit zeker. Interesse is er zeker, maar dat garandeert geen toekomstige werknemers in de sector. Er bestaat veel diversiteit in de aspecten van het groenonderwijs die leerlingen interessant vinden. Zo heeft 27 procent van de jongeren affiniteit met vrijwel alles wat de groene sector te bieden heeft; 30 procent vindt vooral techniek interessant en 43 procent heeft het niet zo op technische vakken. Deze groep heeft vooral affiniteit met economie en zorg en welzijn.

Husqvarna verwerft aandeel in bedrijf achter 'onkruidrobot'

Husqvarna Group heeft 25 procent verworven van Franklin Robotics. De in Boston gevestigde start-up ontwikkelde de Tertill, een robot die werkt op zonne-energie en onkruid wiedt in tuinen. Franklin Robotics heeft uitgebreide ervaring met en kennis van robotica. Met de investering kan Husqvarna de mogelijkheden op dit gebied verkennen. De investering geeft tevens het benodigde kapitaal en de capaciteit om de onkruidbestrijdingsrobot van Franklin Robotics te commercialiseren.

Nieuwe partners voor Groene Cirkel Bijenlandschap

Tijdens het jaarevent van Groene Cirkel Bijenlandschap hebben zeven nieuwe organisaties de visie van het Bijenlandschap ondertekend. Hiermee is het aantal partners uitgebreid naar 27. Met de ondertekening van de visie spreken de partners af zich in te spannen voor het terugdringen van de achteruitgang van de wilde bij en van de wintersterfte bij de honingbij. De partners doen dit door een netwerk van bloemrijke verbindingen te maken met voldoende voedsel en nestgelegenheid en zo tegelijkertijd het landschap aantrekkelijker en kleurrijker te maken, en door behoedzaam om te gaan met chemische middelen. Tijdens het jaarevent kwamen zo'n 130 vertegenwoordigers van gemeenten, provincies, bedrijven, natuurorganisaties en hoveniers en geïnteresseerde burgers bij elkaar. Op deze dag sprak Koos Biesmeijer, wetenschappelijk directeur van Naturalis, zijn zorg uit over de harde scheidslijn tussen landbouw en natuur, waardoor soorten zich niet kunnen verspreiden. Verder vertelde hij hoe Groene Cirkel Bijenlandschap vooroploopt met het op de kaart zetten van de wilde bij. Tv-persoonlijkheid en tuinman Lodewijk Hoekstra van NL Greenlabel deelde het bijzondere feit dat kunstgras het meest verkochte item is in tuincentra. Hoekstra vroeg zich af, net als Leo Maat, dagvoorzitter en wethouder van de gemeente Alphen, hoe we tuinen weer natuurvriendelijk kunnen maken. Daarvoor is belangrijk dat ook hoveniers bijvriendelijk werken als uitgangspunt in hun opleiding meekrijgen. Dat gaat nu ook gebeuren, vertelde Leo van der Sluijs van het Wellantcollege. Yuri Matteman van Naturalis sprak over *citizen science*: burgers inspireren om de natuur te onder-

zoeken. Verder waren er verschillende workshops, waaronder die van de Vlinderstichting over het kleurkeurmerk van bermen. Lodewijk Hoekstra van NL Greenlabel was een van de ondertekenaars van de visie van het Bijenlandschap: 'Tijdens het jaarevent heb ik spontaan besloten de visie van Groene Cirkel Bijenlandschap te ondertekenen. NL Greenlabel heeft veel belangrijke kennis, die wij graag willen inbrengen in Groene Cirkel Bijenlandschap!' Ook Leo van der Sluijs, met het Wellantcollege één van de nieuwe partners, is enthousiast: 'Bijvriendelijk beheer behoort wat ons betreft aan de basis te staan van het groenonderwijs. Wij zien de wilde bijen dan ook als boegbeeld voor de nieuwe groene mbo-opleidingen.'

Diefstal groenbedrijven regio Rotterdam

Branchevereniging VHG laat weten meldingen te krijgen van inbraken bij groenbedrijven in Rotterdam en omstreken. De VHG-ondernemershelpdesk heeft in juni een melding ontvangen van meerdere inbraken en diefstal van machines en gereedschap. Zo zijn machines en gereedschap ontvreemd uit bedrijfsauto's en tuinen waar op dat moment werd gewerkt. Bij een inval werd bij toeval een depot gevonden en konden meerdere van de gestolen machines aan de rechtmatige eigenaren worden teruggegeven.

Inzendingen voor de Mooiste Rotonde van Nederland

Op de Vakbeurs Openbare Ruimte in september kiezen de vakbladen Stad+Groen en De Hovenier de mooiste rotonde van Nederland. We hebben inmiddels al veel inzendingen binnengekregen en die willen we u natuurlijk niet onthouden. Per rotonde plaatsen we een foto en een korte beschrijving van het project door de inzender. Blijf intussen vooral rotondes insturen naar redactie@nwst.nl!

Bartelds Hoveniersbedrijf

Bartelds Hoveniersbedrijf doet mee met een rotonde in het Groningse Haren. De rotonde is door Bartelds ontworpen, aangelegd en wordt door hen onderhouden. Een aantal keren per jaar wordt de rotonde uitgerust met een thema in de vorm van een spreuk van Loesje over de actualiteit of het seizoen. Het logo van de gemeente Haren bevat een molen en de stralen in het ontwerp verwijzen naar de wieken van de molen. De toegepaste beplanting bestaat uit *Carpinus betulus* 'Frans Fontaine', *Fagus sylvatica*, *Hydrangea pan.* 'Limelight', *Rosa* 'Ice Meidiland', *Persicaria bistorta* 'Superba', *Rudbeckia f.* 'Goldsturm' en *Nepeta f.* 'Six Hill's Giant'.

Anno2000

Hoveniersbedrijf Anno 2000 heeft een rotonde in Dronten ingezonden. Dit is de eerste rotonde die bewoners en bezoekers van Dronten tegenkomen aan de Wissel/Fazantendreef. De rotonde moet hen verrassen met haar fleurige weelde. Zo'n 1500 kleurrijke vaste planten vrolijken de entree van Dronten op. De beplanting bestaat uit vaste planten, siergrassen, heesters en bomen. Het prachtriet zorgt voor een perfecte aansluiting met de omgeving. Het is een mooie belevenis om het openbaar groen met kleur te zien spetteren.

Loohorst Landscaping

Loohorst Landscaping sponsort sinds 2014 een rotonde in Ermelo. De rotonde bevindt zich aan het einde van de afrit Horst/Ermelo van de A28. Het ontwerp van de rotonde is gebaseerd op de inspirerende omgeving van de rotonde. Je ziet drie onderdelen terugkomen: het strandgebied in de vorm van de emmer (Loohorst-blauw) en schelpen, de Veluwe en het bosgebied in de vorm van de dennenboom (*Pinus*) in de emmer, en de lagere graslanden en ontginningen in de rijke beplanting, die een mooie seizoenbeleving biedt. Voor extra kleur is er klaproos ingezaaid.

Hoveniersbedrijf De Overhaag

In 2014 maakte hoveniersbedrijf De Overhaag voor drie rotondes in Wijchen een ontwerp met het thema 'De kleine harde werkers'. Daarmee wilden zij een actueel thema belichten: de bijensterfte. De uitwerking en uitvoering zijn in samenwerking met studenten van het mbo

De Jong Groenbeheer

In juli is in Werkendam een rotonde geopend die uniek voor Nederland is. Het is een rotonde waarop een heuse scheepsboeg is geplaatst. De rotonde in de gemeente Werkendam is geadopteerd door De Jong Groenbeheer en Werkendam Maritime Industries. Iedereen die Werkendam binnenkomt, kan letterlijk en figuurlijk niet om de rotonde heen.

Snijers Tuinen

Sinds een aantal maanden is Snijers Tuinen betrokken bij de hoofdrotunde van Zeewolde. Achter de aanleg van deze rotonde zit een verhaal. De gemeente stelde een aantal eisen aan de rotonde; deze moest onder andere kenmerkend zijn voor Zeewolde. De thema's die in de rotonde tot uiting moesten komen, waren watersport en recreatie(1), bos en natuur(2) en duurzaamheid(3). Voor het eerste thema is een oude stalen roeiboet gekocht. De boot is gepoedercoat in de bedrijfskleuren van Snijers met het logo erop. Rondom de boot heeft Snijers blauwe siergrassen geplant. Als de beplanting rondom de boot volledig is dichtgegroeid, lijkt het net of de boot in het water ligt. Midden in de boot is een boom geplaatst. Zodra deze boom volgroeid is, wordt hij gesnoeid in de vorm van een zeil. De zeilboot staat dan voor duurzaamheid. Door het gebruik van hoge siergrassen (polder) en bomen is ook gedacht aan het thema bos en natuur. Om bij de boot te kunnen komen, is een loopbrug van bankirai-vlonderdelen aangelegd. Deze vlonder staat op robinia-palen (geschilde palen). De loopbrug is ook kenmerkend voor Zeewolde; elke echte Zeewoldenaar kent de grote loopbrug bij het strand in het water.

Kleijweg Hoveniers

Dit voorjaar heeft Kleijweg Hoveniers een rotonde aangelegd in Midden-Delfland. Door noodzakelijke aanpassingen aan het wegennetwerk kon een nieuwe rotonde in het plan opgenomen worden. Het ontwerp is ingediend in overleg met de gemeente. Vervolgens is het hoveniersbedrijf met een tuinarchitecte aan het brainstormen geslagen en zijn er meerdere plannen uitgewerkt. De rotonde is een toegangspoort tot de gemeente Midden-Delfland. Door het positieve groenbeleid van de gemeente zijn verschillende plantensoorten behouden gebleven die tot voor kort nog zelden te zien waren in het leefgebied. Eén daarvan is de dotterbloem, die weer helemaal terug is in Midden-Delfland. De dotterbloem staat symbool voor het succes van het natuurbesluit in Midden-Delfland. Het hoveniersbedrijf ontwierp en testte de dotterbloemen en heeft ze uiteindelijk laten construeren van cortenstaal.

Florissant Tuinen

Het ontwerp en de aanleg van deze rotonde heeft Florissant Tuinen zelf verzorgd. Mark Vlasman van Florissant Tuinen: 'Toen ik begon, wilde ik een rotonde ontwerpen, maar wij maken eigenlijk tuinen. Dus beschouwde ik de rotonde als een tuin, ook om ons bedrijf te etaleren en te laten zien wat we doen: tuinen ontwerpen en realiseren. Met wat hogere grassen als haag buitenom werd min of meer een besloten ruimte op de rotonde gecreëerd. Het terras, compleet met stoelen, laat zien dat het een tuin kan zijn. Banen kunstgras verlengen de aanwezige grasstroken buiten de rotonde, zoals de banen split de rijbaan verlengen.'

één met
Makita

TUINAANLEG EN ONDERHOUD MET DEZELFDE ACCU

Voor elk project de juiste machine, aangedreven door één en dezelfde accu. Alleen Makita heeft namelijk een professionele 18 V LXT accu die op ruim 100 machines past. Dus maaien of zagen, snoeien of schroeven, knippen of boren, blazen of slijpen, de Makita accu is jouw krachtbron.

De Makita accu, daar krijg je energie van.

tuin.makita.nl
dolmar.nl

Groenxpert

Deze rotonde ligt in Wijchen aan de Zuiderdreef-Meerdreef. De aanleg vond plaats in januari 2014. GroenXpert was de allereerste die in Wijchen een rotonde aanlegde. Om die reden is de rotonde door wethouder Rob Engels geopend. De gebruikte dode materialen zijn cortenstalen blokken met rvs-letters, grauwacke keien (maat 50-80 cm) en dolomiet (split 0-5 mm). De beplanting bestaat uit 1 exemplaar *Quercus suber* (meerstammig, 700-800 cm), 200 stuks *Rhododendron 'Cunninghams White'*, *Hakonechloa macra*, *Allium 'Purple Sensation'*, *Allium 'Gladiator'*, *Eremurus himalaycus*, *Verbena 'Lollipop'* en *Crocsmia 'Lucifer'*. Een leuk extraatje: net voordat met kerst het Sprookjesfestijn in Wijchen wordt georganiseerd, zorgt GroenXpert dat de solitaire eik vol met kerstverlichting hangt.

Hoveniers- bedrijf Johan Oonk

Vier jaar geleden werd Hoveniersbedrijf Johan Oonk door de middenstandsvereniging van het stadje Bredevoort gevraagd met een plan te komen voor de inrichting van deze rotonde. Door hun ervaring met prairiebeplanting kwamen zij al snel met wat schetsen waarin de prairie een hoofdrol zou spelen. Oonk heeft een standaardmengsel aangepast, zodat het een nog natuurlijkere uitstaling zou hebben.

Op het moment dat in de berm bijvoorbeeld boerenwormkruid bloeit, bloeien er ook gele accenten in de rotonde, zodat die met de vele grassen een mooie overgang biedt naar de landelijke omgeving. Tegelijk heeft de veelheid aan vaste planten, die van voorjaar tot najaar bloeien, een overweldigend effect op voorbijgangers. In de herfst hebben de grassen een speciaal effect, terwijl in de winter alles tot rust komt en men kan genieten van de silhouetten van uitgebloeide planten. Er was een minimaal budget voor de aanleg; daarom was het fijn dat het lukte om alles met plaatselijke bedrijven voor elkaar te krijgen. Vastplantenkwekerij Lageschaar was verantwoordelijk voor het grondwerk, de lava waarin de prairiebeplanting staat en de beplanting zelf. Het inplanten is onder andere met vrijwilligers uit Bredevoort verricht. Vanaf het begin sponsort Oonk het onderhoud van de rotonde.

Leef je tuin & Hofplan Tuinontwerpen

Deze rotonde ligt op de grens van de Brabantse Wal, een prachtig stuk natuur dat al eeuwenlang gebruikt en afgegraven is voor onder meer stedenbouw, verdediging, zandwinning en woningbouw. De Halsterse nieuwbouwwijk De Schans ligt aan de ene zijde van de rotonde, aan de andere zijde liggen sportvelden. De doorgaande weg verbindt Bergen op Zoom met Steenberg en Dinteloord. Inmiddels is de A4 doorgetrokken en is de weg rustiger, maar nog steeds is deze rotonde een knooppunt in de omgeving, wat tot uiting komt in de wegwijzer die midden op de rotonde staat. De opdracht van de gemeente was dat deze wegwijzer behouden en goed zichtbaar moest blijven. Ook de *Prunus lusitanica* moest gehandhaafd worden. De schuin in de grond geplaatste palen wijzen in diverse richtingen, waarmee ze de bewegingen van het verkeer als het ware 'in de rotonde' brengen. De beplanting is weelderig, hier en daar woest en lijkt wel door het asfalt heen te breken. Het rood in de beplanting, de palen en enkele asfaltschollen brengt het drama van de asfaltering van onze omgeving tot uitdrukking.

Mocking Hoveniers

Mocking Hoveniers is hofleverancier als het gaat om inzendingen voor de mooiste rotonde van Nederland. Het hoveniersbedrijf uit Cothen heeft namelijk vijf rotondes ingezonden, allemaal in de gemeente Wijk bij Duurstede. De rotondes liggen aan de Hordenweg, Steenstraat, Remus, Geerweg en vlakbij Cothen. Op de foto is de rotonde Remus te zien. Op deze rotonde ontstaan vier 'kamers', die telkens apart te zien zijn bij het rondrijden op de rotonde. Er is namelijk steeds een ander zicht op de kamers, die ieder een eigen invulling met beplanting krijgen. De kamers worden gescheiden door meidoornhagen, omdat deze klassieke hagen thuishoren in de omgeving van Wijk bij Duurstede. Dit geldt ook voor de vier (sier)appelbomen die Mocking Hoveniers als blikvangers heeft geplaatst in het midden van de rotonde. Door het toepassen van bloembollen, vaste planten, heesters, bomen en hagen is er het gehele jaar sierwaarde op de rotonde aanwezig. Dit gebeurt door het diverse kleurgebruik, verschillende bloeitijden, herfstkleuren en vruchten in de beplanting.

Saamhorigheid in plaats van concurrentie

Nuchtere noorderlingen kijken over hun eigen schutting en helpen elkaar waar nodig

Een groep hoveniers uit Drenthe en Groningen kijken over hun eigen schutting heen en zien elkaar niet echt als concurrenten. Ze zijn namelijk aangesloten bij de Samenwerkende Hoveniers Noord Nederland (SHNN) en helpen elkaar waar nodig, zodat ze hun klanten optimaal van dienst kunnen zijn. 'Als ondernemer zit je toch op een eilandje. Zo heb je steun aan elkaar.'

Auteur: Sylvia de Witt

Hoveniersbedrijf Martijn Buld uit Ruinerwold, Rozenveld Hoveniers uit Gieten, Hoveniersbedrijf Everts uit Gasselternijveen, Hoveniersbedrijf Pieter Lehnberg uit Emmen, Jan-Geerts Hoveniersbedrijf uit Winschoten en Booiman Tuinen uit Beilen hebben hun krachten gebundeld in de SHNN. Hierdoor staan ze samen sterk en worden alle hovenierswerkzaamheden mogelijk gemaakt die er maar te bedenken zijn. Zo is er een uitwisseling van machines en kennis en wordt personeel aan elkaar uitgeleend als dat nodig is.

Elkaar regelmatig spreken en bellen

Vroeger had de SHNN een pool met arbeidskrachten waaruit je mensen kon inhuren. Er was een website waarop je kon inloggen en vermelden dat je bijvoorbeeld op maandag en dinsdag Piet en Klaas wilde hebben. Booiman: 'Wanneer een van

'Hoe krijgen we jongeren enthousiast om het groene vak in te gaan?'

ons tijdelijk behoefte heeft aan extra personeel, wordt er uitgewisseld. Of iemand heeft een machine die ik niet heb; dan komt hij het werk met die machine bij mij doen. Het is echt een club geworden van hoveniers die elkaar regelmatig spreken en bellen: Hoe los je dit op, hoe ga je hiermee om? Wij willen deze club ook niet veel groter hebben. Wij leggen onze kaarten open. Aan het eind van

het jaar durven wij ook rustig ons jaarrapport op tafel te leggen. Dat werkt fijn en het is ook leerzaam. Als ondernemer zit je toch op een eilandje. Zo heb je steun aan elkaar.'

Natuurlijk komen ze elkaar weleens tegen bij klanten, maar dat houden ze gewoon gescheiden. De klant beoordeelt hun offertes wel. Als die een beter gevoel heeft bij de ene hovenier dan bij de andere, dan zal hij met die ene verdergaan. Zo krijgt ieder bedrijf zijn eigen klanten. 'We zien elkaar niet als concurrent, maar we helpen elkaar. Wij werken hier met een computersysteem dat Hans en Bennie nu ook hebben aangeschaft. Zij komen hier om hierover kennis te halen. Zo ondersteun je elkaar en dat geldt andersom ook. Als ik met iets zit, bel ik Bennie op met de vraag: Hoe los je dit op, welk idee heb jij hierover?'

‘Wij leggen onze kaarten open. Aan het eind van het jaar durven wij ook rustig ons jaarrapport op tafel te leggen’

Steeds meer vooraan in de bouwketen

Met elkaar zouden ze het hovenierschap naar een hoger niveau moeten brengen, vindt Booiman. Ze moeten ervoor zorgen dat er meer leerlingen op de hovenierscholen komen, dat het vak aantrekkelijker wordt. ‘Ik denk dat ons vak wordt ondergewaardeerd. Wij moeten niet alleen kennis hebben van groen, maar ook van verharding, van grond, van afwatering. Ik vind dat wij een heel breed vak hebben, terwijl het beeld over het algemeen is: schoffelen langs de openbare wegen. We zien wel dat ons vak steeds belangrijker wordt. Denk aan de extreme buien van de laatste tijd: hoe lossen we het waterprobleem op, hoe kunnen we het water zo lang mogelijk in de omgeving vasthouden? Ik denk dat wij steeds meer vooraan in de bouwketen komen te staan en gaan meebeslissen over de inrichting. Groen werd altijd als laatste uitbesteed;

het was de sluitpost. Ik denk dat dat anders wordt. Ziekenhuizen worden in een groene omgeving gebouwd, omdat mensen dan sneller genezen. Als verzekeringsmaatschappijen zich daar straks mee gaan bemoeien, komt er meer geld en aandacht voor. Dat is voor ons vak alleen maar goed.’oor. Dat is voor ons vak alleen maar beter.’

Cursussen

Het samenwerkingsverband SHNN heeft de hoveniers veel te bieden. In de winter worden er cursussen of workshops gevolgd. Buld: ‘Zo hebben we deze winter samen de cursus houtverbindingen gedaan, een cursus puur gericht op timmerwerk. Dit komt steeds vaker voor in ons werk, gezien de hoeveelheid terrasoverkappingen die je jaarlijks bouwt. Hierin willen we ons dus nog meer bekwaamen.’

Ook worden er informatieve dagen georganiseerd. Dit voorjaar was de organisatie Innatoss Laboratories uitgenodigd om informatie te geven over de ziekte van Lyme. Medewerkers konden zich laten testen op Lyme. Ze zijn allemaal geprikt en één bleek een lymebesmetting te hebben terwijl

hij er zelf niets van wist. Ook komen de hoveniers bij elkaar om te praten.

Buld: ‘Waar loop je tegenaan, wat leeft er? Je loopt vaak tegen dezelfde dingen aan, dus kun je elkaar maar beter helpen; daar kom je verder mee. De SHNN heeft ons als bedrijf veel gebracht. Door samen te werken, leer je veel van elkaar. We durven elkaar ook op zaken aan te spreken. Dat houdt je scherp. Of wij concurrentie ondervinden van elkaar? Ieder doet waar hij goed in is. Daar past een bepaalde klant bij. Wij kiezen de klant niet, de klant kiest ons.’

Meer over deze hoveniersbedrijven lees je op de volgende pagina’s.

‘Waarom heb je een elektrische auto op de oprit en kunstgras in je voortuin?’

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7694

'Ik heb de stoute schoenen aangetrokken en Bennie gevraagd om het bedrijf verder samen met mij te runnen'

Rozenveld en Everts gaan samen

Vakblad De Hovenier spreekt vier hoveniersbedrijven – Hoveniersbedrijf Martijn Buld, Rozenveld Hoveniers, Hoveniersbedrijf Everts en Booiman Tuinen –, maar dat zijn er nu eigenlijk drie geworden. Hoveniersbedrijf Everts en Rozenveld Hoveniers zijn dit voorjaar samengegaan.

Auteur: Sylvia de Witt

Welke naam het bedrijf krijgt en of er überhaupt een nieuwe naam komt, daarover wordt nog nagedacht. Voorlopig is het al druk genoeg. Rozenveld Hoveniers bestaat sinds 1999, Hoveniersbedrijf Everts sinds 1992. Bennie Everts van Hoveniersbedrijf Everts had door het samenwerkingsverband al zo'n elf jaar veel te maken met Rozenveld Hoveniers; zo werd er bijvoorbeeld vaak

materieel uitgewisseld. Hans Rozenveld runde het bedrijf samen met zijn broer Jan, maar die werd twee jaar geleden helaas ernstig ziek, waardoor hij niet meer kon functioneren in het bedrijf. Hans Rozenveld werkte zo goed en zo kwaad als het ging alleen door, maar moest uiteindelijk op zoek naar alternatieven. 'Bennie zit vier kilometer verderop en werkt al lang samen met ons', vertelt hij. 'Je

kent elkaar goed, dus dit voorjaar heb ik de stoute schoenen aangetrokken en Bennie gevraagd om het bedrijf verder samen met mij te runnen.'

Everts ziet dit als een voortvloeisel uit het samenwerkingsverband: als de nood hoog is, help je elkaar. 'In het verleden werd ik ook geholpen als ik iemand extra nodig had, en andersom droeg ik

4 min. leestijd

'Met bokashi willen we in de toekomst nog veel meer gaan doen'

mijn kennis over wanneer het over een bepaald specialisme ging. In de elf jaar van dit samenwerkingsverband is gebleken dat we veel aan elkaar hebben. De concurrentie waar iedereen zo bang voor is, weegt niet op tegen wat het oplevert. Nu kijk je over je eigen schutting heen en stel je je open op. Je krijgt veel meer terug dan wanneer je je alleen met je eigen wereldje bezighoudt.'

Eén goede groenopleiding

Samen hebben Rozenveld en Everts zo'n tien medewerkers. Vorig jaar had Rozenveld dat alleen ook, maar er is momenteel een enorm gebrek aan personeel. Rozenveld: 'Ik zou nu het liefst op een man of vijftien zitten; dat zou beter stroken met de hoeveelheid werk.'

Everts vindt het echter ook niet handig om alles maar binnen te halen, maar daarna enorm veel nawerk te hebben. Dan kun je beter een stapje terug doen, vindt hij. 'Tijdens de vergadering van de VHG kwam het nijpende tekort aan personeel ook ter sprake. Hoe krijgen we jongeren enthousiast om het groene vak in te gaan? Het onderwijs en het bedrijfsleven moeten zorgen voor goede kwaliteit. Er zou één goede groenopleiding moeten komen, hier in het noorden. Nu is dat veel te versnipperd.'

Duurzame tuinen

Everts is ook lid van NL Greenlabel. Twee jaar geleden heeft hij een tuin aangelegd in Haren, waarvoor hij het duurzaamheidslabel A haalde. 'Deze tuin is nu doorontwikkeld en daarvan gaan we samen met Lodewijk Hoekstra van NL Greenlabel opnames maken, om te laten zien hoe je duurzame tuinen kunt aanleggen. Het ging om een totaal versteende tuin. We kregen in eerste instantie een e-mail waarin alleen stond dat de voortuin een opknopbeurt moest hebben en dat de achtertuin volledig op de schop moest. In de voortuin lag kunstgras, in de achtertuin lagen alleen tegels en op de oprit stond een elektrische auto. Ik dacht:

daár begin ik over. Waarom heb je een elektrische auto op de oprit en kunstgras in je voortuin? Het bleek dat die mensen daar net woonden. Binnen vijf minuten hadden wij alles op het spoor.'

Nooit een tuin met alleen maar bestrating

Everts denkt dat zijn bedrijf ten opzichte van het westen de pech heeft dat het in Drenthe erg groen is. De gemiddelde klant hier zegt niet: Doe maar een duurzame tuin. Toch merkt hij een kentering als hij gesprekken met mensen voert. 'Er is wel bewustwording. Ik ben geboren en getogen in Drouwen, het hoogste stukje Nederland, allemaal zand, nooit wateroverlast. Maar na een recente hoosbui stond daar alles blank. Dus men gaat toch nadenken: als ik alleen maar bestrating heb, kan het water niet weg.'

Rozenveld biedt nooit een tuin aan met alleen maar bestrating. En als mensen dat wel willen, doet hij zijn uiterste best om hen op andere gedachten te brengen. Volgens Everts ligt het wat genuanceerder: 'Een oude vrouw met reuma kiest bewust voor een onderhoudsarme tuin, omdat ze zich een andere tuin niet kan veroorloven. Dat zijn beslissingen die ik kan respecteren. We hebben hier ook dakterrassen van appartementen voor ouderen verfraaid met houten bloembakken. Als anderen dat zien, willen ze dat ook.'

Rozenveld vindt het niet lastig dat er nu twee kapiteins op één schip zijn. 'Die verhouding had ik ook al met mijn broer; we deden het samen. Ik heb Bennie juist ook gevraagd om zijn sterke kanten:

klantenbezoek en het commerciële verhaal. Mijn sterke kanten zijn regelgeving en het berekenen van het financiële plaatje.' Everts: 'Wij zijn tegenpolen; dat is onze grote kracht. We zullen het echt niet altijd met elkaar eens zijn, maar dat komt wel goed.'

Hoveniers-bokashi

Rozenveld produceert hoveniers-bokashi. Bokashi is het Japanse woord voor goed gefermenteerd organisch materiaal. Met behulp van micro-organismen, *Ostrea-zeeschelpenkalk*, *Edaskleimineralen* en alle voorkomende groene resten uit het werk van het hoveniersbedrijf wordt deze bodemverbeteraar gemaakt, door middel van een fermentatieproces. Deze groenstromen worden vermalen tot kleine deeltjes van zo'n vijf bij vijf centimeter, en dan zes tot acht weken afgedekt voor het fermentatieproces. Hierdoor blijven voedingsstoffen behouden en gaat de massa niet rotten of stinken, maar juist rijpen en een bosgeur produceren. In tegenstelling tot composteren komen bij dit fermenteren nauwelijks CO2 of andere gassen vrij, en ook geen looizuren of andere vloeistoffen, zoals dat wel bij het composteringsproces gebeurt. Everts: 'Met bokashi willen we in de toekomst nog veel meer gaan doen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7695

Hans Rozenveld (l) en Bennie Everts

'2012 en 2013 waren lastige jaren. Nu kunnen we niet aan mensen komen'

Booiman Tuinen is trots op trouw personeel

Het allround hoveniersbedrijf Booiman Tuinen in Beilen bestond in april 25 jaar. In al die jaren is er veel gebeurd. Henk Booiman: '2012 en 2013 waren echt lastige jaren, waarin we mensen moesten ontslaan. Gelukkig zijn die weer allemaal terug. En nu kunnen we niet aan mensen komen; dat is de andere kant van de medaille.'

Auteur: Sylvia de Witt

3 min. leestijd

Hij is er trots op dat sommige mensen al heel lang bij hem werken. Zo werkt een medewerker hier al 24 jaar. Ooit leerde Booiman van hem het vak. Via een ander bedrijf dat hij overnam, kwam de man bij hem in dienst. 'Dat zegt iets over de saamhorigheid, hoe wij hier met elkaar omgaan. Booiman heeft zestien jongens in vaste dienst en er zijn nu ook uitzendkrachten. In totaal werken hier nu zo'n 26 man.'

Op zijn drieëntwintigste begon Booiman voor zichzelf. In het begin had hij als onderaannemer al een redelijk grote opdrachtgever: Defensie Noord-Nederland. 'Dat waren bestekken van jaar op jaar. Dat deed ik zeven jaar, maar ik had het idee dat ik er iets naast moest zien te krijgen, want ik wilde niet afhankelijk zijn van één opdrachtgever.'

'Ik houd best van strak en modern, maar de beplanting mag los, vrolijk en kleurrijk zijn'

Greenwall versus Gammascermen

En dat is gelukt. Booiman spitste zich toe op de aanleg van tuinen voor particulieren, bedrijven en semi-overheden. Hij vindt het mooi om van iets kleins iets groots te maken. 'We proberen ons daarbij te profileren aan de bovenkant van de markt. Als je hier in de omgeving zou rondvragen hoe wij bekendstaan, dan krijg je waarschijnlijk te horen: Het is een prijzig bedrijf. Dat vind ik niet erg; dat selecteert meteen.'

Booiman werkt veel in de regio, maar er zijn wel eens uitschieters. Zo deed hij in 2014 drie heel grote tuinen in Zwitserland, waar ze bijna een half jaar zijn geweest. Hij kwam hier terecht door de Greenwall, een groene kant-en-klare erfafscheiding. Booiman bedacht de Greenwall toen hij overal van die Gamma-schermen uit de grond zag verrijzen. Dat moest toch anders kunnen, dacht hij. 'Hedera was de basis, maar we zetten er ook

kamperfoelie of clematis in, zodat je er wat kleur in krijgt. Deze groene schermen zijn niet alleen veel mooier, maar tegelijkertijd zijn ze geluidreducerend.'

'In de winterperiode maakten we die Greenwall hier, die we dan in het voorjaar verkochten. Maar de Greenwall groeide zo snel, dat er hier geen plaats meer voor was.' Greenwall is nu een aparte bv geworden, waarin vijf mensen continu werkzaam zijn. De producten worden door heel Europa geleverd. 'Als ik iets interessants tegenkom, ga ik mee en probeer ik daar ook een opdracht te scoren. In Zwitserland is dat gelukt.'

Kattenbakken

In de kwart eeuw dat hij zijn bedrijf heeft, heeft Booiman heel wat trends voorbij zien komen. 'Nu kiest men meer voor gebakken materialen, duurzame producten, wat forsere beplanting, wat dikkere bomen en grotere heesters. Men koopt tijd; een grotere boom is sneller volwassen. Ook zijn de mensen zich veel bewuster van groen. Zo'n tien jaar terug waren er veel van die tuinen waar alleen maar grind in kwam – wij noemen dat kattenbakken. Ik houd best van strak en modern, maar de beplanting mag los, vrolijk en kleurrijk zijn.'

Op mijn vraag of hij zelf vaak verandert van tuin, moet hij lachen. 'Dat is hetzelfde als de timmerman die overal timmert, behalve thuis. Maar we zijn inderdaad van plan om hier wat te veranderen en andere producten te laten zien. Onze tuin is nu een soort boerenerf, maar dat is eigenlijk "uit". Je ziet nu veel overkappingen, grote tegels en gebakken producten; die dingen wil ik hier laten zien. Ook zien we het cortenstaal terugkomen. Zo'n cortenstalen omlijsting zag je vroeger veel bij landgoederen en herenhuizen. Ook wij verwerken dat vrij veel.'

'We proberen ons te profileren aan de bovenkant van de markt'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7696

Easy VISION

Voor de
fijnhovenier

INFOGROEN SOFTWARE
Al 30 jaar
de softwareleverancier
voor de groensector

Vast maandbedrag!

49,50

Een Hedera haag
rooi je toch ook niet
met een bulldozer?

Een border
wieden met een
pincet?

Simpel en doeltreffend

EasyVision biedt je precies wat jij nodig hebt:
groene software waarmee je eenvoudig kunt calculeren, offreren en factureren.
Niet meer en niet minder. Overal en altijd.

Handig,
altijd
online

Meer informatie:
T +31 (0)172 23 54 44
www.easy-vision.nl
info@easy-vision.nl

**Antoon
Rijnbeek**
handelskwekerij b.v.

Antoon Rijnbeek
handelskwekerij b.v.
Reijerskoop 283
2771 BL Boskoop

E info@antoonrijnbeek.nl
T 0172 213 823
F 0172 212 950
www.antoonrijnbeek.nl

 Compleet goed geleverd

‘Je moet niet bedrijfsblind worden, dus help je collega’s waar nodig’

Martijn Buld begon al op zijn negentiende met zijn hoveniersbedrijf

In 2002 startte Martijn Buld op negentienjarige leeftijd zijn eigen hoveniersbedrijf. Inmiddels heeft hij tien medewerkers in dienst. Hij is nu zo’n acht jaar aangesloten bij de SHNN.

Auteur: Sylvia de Witt

Samen met STIHL klaar voor de toekomst

Nieuwe technologieën zorgen voor nieuwe mogelijkheden. STIHL investeert voortdurend in innovatieve technieken om tuinmachines te verbeteren en af te stemmen op de noden en wensen van de gebruikers, steeds rekening houdend met een optimale veiligheid. Zo bent u met STIHL nu en in de toekomst altijd klaar voor elke uitdaging.

Wetellen u graag de nieuwste aanwinst uit ons professioneel accuassortiment voor: de KMA 130 R, een krachtige accu combimotor met hoog koppel en laag gewicht, die kan uitgerust worden met bijna alle bestaande STIHL combigereedschappen. Het toerental is regelbaar in 3 standen en garandeert zo een stil en zuinig gebruik, aangepast aan elke toepassing. Ideaal voor allround groenonderhoud in geluidsgevoelige omgevingen.

Dankzij de uiterst krachtige STIHL accutechnologie kunnen professionele gebruikers nu ook genieten van de vele voordelen van accuaandrijving. Zo kan u een hele dag werken zonder gehoorbescherming en zonder schadelijke uitlaatgassen terwijl u geniet van volledige bewegingsvrijheid. Eenzelfde accu past bovendien in alle STIHL PRO Lithium-Ion machines. Handig, toch?

Test de topkwaliteit van onze accumachines bij uw STIHL dealer, of kijk voor meer info op stihl.nl.

Ontdek nu de
STIHL app

STIHL®

Buld: 'Eerst zat er in mijn plaats een andere hovenier, maar die stopte met zijn bedrijf. Ik had wel eens met hem samengewerkt en hij opperde dat dit samenwerkingsverband misschien wel iets voor mij was. Na een ochtend praten met de andere aangesloten hoveniers bleek het te klikken. Zo rolde ik het samenwerkingsverband in.'

Buld doet het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van tuinen in het midden- en hogere segment; voor het ontwerp werkt hij samen met diverse architecten en tekenbureaus. In zijn werkzaamheden vormt de aanleg van complete tuinen de rode draad. Ook streeft Buld naar efficiëntie door vooraf goed te plannen, zodat materialen ruim op tijd besteld kunnen worden, en wordt er gewerkt met tablets en WhatsApp voor snelle communicatie.

'Je gaat uit van een bepaalde tijdsperiode en zoekt wat daarin past; heel interessant'

'Elke medewerker heeft een tablet waarop de informatie van alle projecten wordt geregistreerd', vertelt Buld, 'zoals beschikbare arbeidsuren en materieel, werkomschrijvingen, tekeningen, Klic-melding en foto's. Deze info wordt realtime doorgestuurd naar kantoor, al dan niet met foto's. En mocht iemand op pad moeten voor materiaal, dan zal hij altijd eerst zijn collega's vragen of die ook iets nodig hebben. Zo kunnen dubbele ritten worden voorkomen.'

Tuinen van oude boerderijen

Hoveniersbedrijf Martijn Buld is gevestigd in een prachtige oude gerestaureerde woonboerderij in Ruinerwold. Buld beschikt over een eigen werkplaats, waarin op maat gemaakte veranda's en tuinhuizen worden gebouwd, en op het erf van de boerderij is een presentatie te zien van diverse materialen, veranda's en een stuk sedumdak. Buld voert een duurzaam personeelsbeleid en onder de medewerkers – in leeftijd variërend van zestien tot zestig – zijn allround vakmensen, een houtbewerker, een plantenskundige, stratenmakers en een calculator/werkvoorbereider. Het bedrijf investeert in bedrijfsmiddelen die het werk zo aangenaam mogelijk voor hen maken, zoals tilhulpen, een vacuümset, accugereedschap, shovels en minikranen.

Het eerste jaar bouwde Buld nog geen terrasoverkappingen, maar nu zit hij op twintig per jaar. Machtig mooi werk vindt hij dat. Net zoals de aanleg van twee tuinen bij oude boerderijen uit dezelfde periode, zo'n tien jaar terug. 'Eén daarvan was de oudste boerderij van Ruinerwold; hij was

200 jaar oud. Daar mocht ik de tuin compleet in de oude stijl aanleggen. Dan ga je uit van een bepaalde tijdsperiode en zoek je uit wat daarin past; heel interessant. Zo hebben we er twee gedaan. De ene tuin werd heel sober met fruitbomen, grassen en meidoornhagen; de andere tuin was wat jonger, daar zat meer bloei in. Dat was mooi om te doen.' Minder leuk zijn de weken waarin hij alleen maar met straatwerk bezig is. 'Dan gaat het vaak om starters in nieuwbouwwijken.'

Hulp en opleiding

Maar al met al is het hoveniersvak een prachtig vak, vindt Buld. Werken in het groen betekent voor hem ook zorg dragen voor het milieu. 'Wanneer ik een tuin moet aanleggen, gebruik ik graag planten, bomen en struiken waarvan je kunt eten en waar vlinders, bijen en andere insecten op afkomen.'

Buld gebruikt geen of zo weinig mogelijk insecticiden. Als hij een aanvraag krijgt voor kunstgras, legt hij dat wel aan, maar hij probeert de opdrachtgever toch te bewegen om natuurgras te nemen. Buld zet zich ook in voor het opleiden van nieuw personeel en het bestrijden van personeelstekorten. Jaarlijks bieden wij meerdere stageplekken en leer-werkplekken aan. Ook verzorgen wij gastlessen en lezingen voor diverse clubs en verenigingen. En wat ook heel belangrijk is: je moet niet bedrijfsblind worden, dus help je collega's waar nodig.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7697

Hoveniers bijstaan doet Irritech al jaren, zowel online als offline

‘We bieden altijd vakkundig advies op maat voor de ultieme klantbeleving’

Irritech is als groothandel gespecialiseerd op het gebied van watertechniek, met als kernzaken alles wat te maken heeft met beregeningssystemen, drukverhogingspompen, fontein, beluchters en (koi)vijvers. Die expertise komt niet zomaar ergens vandaan. Na twaalf jaar werkervaring bij een aannemer op het gebied van beregeningssystemen én tien jaar ervaring als fanatieke koihouder heb je een hoop geleerd. En bij Irritech wordt deze kennis graag gedeeld met (potentiële) klanten, zowel in de winkel als online.

Auteur: Linde Kruese

Irritech richt zich op elke klant, van hobbyklusser tot hovenier. Dat blijkt als er een bezoek wordt gebracht aan de winkel in Putten. Klanten krijgen er advies op maat, en de juiste producten zijn dankzij de eigen voorraad direct mee te nemen. Handig voor iedereen die gelijk aan de slag wil. Ook online bestellingen kunnen in de winkel afgehaald worden. Volgens Dennis Ruitenber, online marketeer bij Irritech, is dat de specialiteit. ‘We bie-

den een compleet assortiment met eigen voorraad en vakkundig advies voor elk type klant. Daarnaast creëren wij voor de webshop eigen content waarmee we de problemen van de klant signaleren, en we bieden ook voor de online bestellers complete oplossingen.’

Extra zakelijk voordeel

Zakelijke klanten kunnen via het zogeheten zake-

lijke klantportaal profiteren van extra voordelen. Hoveniers die een zakelijk account aanmaken op de website van Irritech, krijgen na goedkeuring direct toegang tot het assortiment, met exclusieve kortingen en aanbiedingen. Nadat de eerste bestelling geplaatst is via het online zakelijke klantportaal, kan in overleg ook op rekening worden ingekocht. Ook handig: in het account kan de actuele voorraadstatus van alle producten bekeken

Dat Irritech niet aarzelt om ook online advies te geven, blijkt uit deze tips voor het aanleggen van drainage:

- Stem de drainage af op de grondsoort met de keuze tussen kokos of PP.
- In tuinen heeft u genoeg aan een drainagebuis met een diameter van 50/60 mm.
- Maak een gleuf voor de drainage minimaal 60 cm en maximaal 90 cm diep.
- Leg de drainage op een ondergrond van grind of drainagedoek (3 cm/5 cm) en vul deze ook van bovenaf aan, om vervolgens te worden afgedekt met tuinaarde/zand.
- Zorg altijd dat de drainagebuis waterpas ligt voor een goede werking.
- Leg bij een regelmatig natte bodem de drainage maximaal om de 5 m.
- Leg zo lang mogelijke lengtes drainage voor een beter lopende en zuigende werking.
- Zorg voor een goede waterafvoer (sloot of hemelwater-riolering) en dicht het doodlopende uiteinde goed af met een eindkap.

worden. Aanmelden voor het zakelijke klantenportaal kan via de website van Irritech.

Controle over transport

Hoveniers die na het online bestellen van producten ineens een bus van Irritech voor de deur zien staan: wees niet verbaasd. Sinds een maand of drie bezorgt Irritech een deel van de online bestellingen zelf met de speciaal daarvoor aangeschafte bus; handig wanneer een bestelling met spoed geleverd moet worden. Ruitenberg zegt erover: 'De markt vergt steeds meer flexibiliteit. Door zelf te bezorgen, vergroten we onze schaalbaarheid. De bus wordt in eerste instantie ingezet voor het vervoeren van lengtepakketten die de maximale afmetingen van de pakketdienst overschrijden. Daardoor bieden we een flexibelere, adequate transportoplossing voor lokale hoveniers en installateurs die items dezelfde dag nodig hebben. We leveren bestellingen ook af op de kluslocatie.'

Hulp bij beregeningsplan

Het is logisch dat kleine hoveniers die opdracht krijgen om een beregeningsinstallatie aan te leggen, niet altijd gespecialiseerd genoeg zijn om dit zelf in goede banen te leiden. Dit kan problemen opleveren of zelfs opdrachten kosten. Irritech schiet deze hoveniers te hulp, evenals particulieren die zelf beregening willen aanleggen in hun tuin. Om ze uit de brand te helpen, kunnen ze een zogeheten beregeningsplan aanvragen. Irritech helpt bij het maken van de tekening en beveelt de benodigde materialen aan. Ook voor vragen over beregeningsplannen kunnen hoveniers bij Irritech terecht. 'De individuele beregeningsplannen die we maken, vormen een mooi voorbeeld van onze specialiteit. We bieden altijd vakkundig advies op maat. Met ons complete assortiment, de eigen voorraad en de snelle levering zorgt dit voor de ultieme klantbeleving.'

Kennis is om te delen

Irritech schroomt überhaupt niet om kennis te delen. Zo worden vaak praktische tips gedeeld bij het aanleggen van bijvoorbeeld drainage. Op de website staat beschreven: 'In tuinen heeft u genoeg aan een drainagebuis met een diameter van 50 tot 60 mm. Maak een gleuf voor de drainage op minimaal 60 cm en maximaal 90 cm diepte. Leg bij een bodem die regelmatig nat wordt de drainage maximaal om de vijf meter, en zorg dat de drainagebuis altijd waterpas ligt voor een goede werking. Zorg ten slotte voor een goede waterafvoer en dicht het doodlopende uiteinde goed af met een eindkap.' Op de blog van het bedrijf zijn nog veel meer tips te vinden over diverse onderwerpen, van wat te doen als de kelder is ondergelopen tot hoe een te lage waterdruk verhoogd kan worden.

IRRITECH
specialist in watertechniek

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7736

Buxus buigt, maar breekt niet voor Aziatische mot

Plaag van de buxusrups breidt zich nog elk jaar uit en treft vooral verkoop buxushaag

De afgelopen maanden was het opnieuw raak: de buxusmot (*Cydalima perspectalis*) zorgt wederom voor overlast bij boomkwekerijen, parken en tuinen. De mot werd voor het eerst in Nederland gesignaleerd in 2007 en is sindsdien met een jaarlijkse opmars bezig. In september 2017 meldde de Vlinderstichting op de site Nature Today nog dat de soort zelfs explosief was toegenomen. De rupsen van de buxusmot zijn inmiddels vooral actief in het zuiden en midden van Nederland, waar zij buxusplanten volledig kaalvreten.

Auteur: Guus van Rijswijk

In de gemeente Uden, waar de rupsen zich tegoed deden aan particuliere tuinen en openbaar groen, werd de aanwezige buxus in het openbaar groen verwijderd. 'Op termijn zal de verwijderde buxus worden vervangen door een andere soort beplanting. De bloembakken zullen worden opgevuld

met perkplanten', liet de gemeente weten. Toch valt het met de daling in de verkoop van de plant mee: buxus is over het hele jaar gezien nog de best verkochte plant, aldus Gert Koert, mededirecteur van Groen-Direkt.

Klap op klap

Volgens Koert zijn de verkoopcijfers van buxus in de maanden april en mei iets gezakt. 'Buxus staat in deze maanden op de derde plaats van best verkochte planten. Een aantal jaren terug stond de plant het hele jaar op nummer één, maar dat is al

6 min. leestijd

ACHTERGROND

Buxus bij Baltussen

grotendeels te voorkomen. Daar voelden we nog wel enige verantwoordelijkheid voor, maar dat geldt niet voor de buxusrups.' Hij erkent dat de prijs een tijd geleden onder druk stond, maar dat is momenteel niet meer het geval. 'Buxus wordt niet meer voor hetzelfde bedrag verkocht als vele jaren geleden.' Hij wil geen verkoopaantallen noemen, maar de prijs staat momenteel door de buxusmot niet nog meer onder druk.

Geen hoge natuurwaarde

De buxusmot ofwel *Cydalima perspectalis* is afkomstig uit Azië en kwam ruim tien jaar geleden naar Europa, waarschijnlijk door middel van transport. Volwassen rupsen hebben een felgroen lijfje, een zwarte kop en zijn ongeveer vier centimeter lang. De motten hebben witte vleugels met een bruine rand óf geheel bruine vleugels. In grote aantallen is de rups van de buxusmot dodelijk voor alle soorten buxus. Hij vreet niet alleen de bladeren van de buxusplant, maar ook de groene bast van de takjes. Een eenmaal aangetaste buxusplant loopt niet meer uit: er resten slechts dode takken, bladskeletten en spinsel.

Jurriën van Deijk, projectleider bij de Vlinderstichting, zegt dat de stichting de buxusrups niet als overlastgevend ervaart. 'Buxus is van origine geen Nederlandse plant. Hij is geïmporteerd, dus er zitten sowieso risico's aan. Dat geldt ook voor de mot, die per ongeluk in Europa is beland.' Hoewel Van Deijk de invasie van rupsen vervelend vindt voor mensen met buxus in de tuin,

'De buxusmot geeft voor de biodiversiteit geen probleem'

noemt hij de aanwezigheid van de buxusmot voor de natuur als zodanig 'niet erg'. 'Buxus heeft geen hoge natuurwaarde. Voor mensen met een buxushaag is het natuurlijk rot, maar voor de biodiversiteit geeft de mot geen probleem.'

Chemische bestrijding

De Vlinderstichting zegt veel telefoontjes te krijgen over de buxusrups. 'Mensen vragen zich af wat ze eraan kunnen doen. Ze vinden het vervelend dat hun buxushaag plotseling bruin en kaal wordt en vragen ons wat te doen. Van chemische bestrijding zijn wij uiteraard geen voorstander. We adviseren eerst om de buxus te vervangen door iets anders. Als dat niet wenselijk is, kan je de rupsen handmatig wegvangen of gebruikmaken van het feromoon.' Gif werkt niet selectief tegen de buxusmot, vertelt hij. 'Dan spuit je vaak al het leven in een tuin weg. Feromoon werkt doorgaans erg goed; je vangt er veel mannetjes mee. Dat heeft impact op de voortplanting van de motten.' Van Deijk wijst ook op vogels als kauwen, eksters en mezen, die motten uit de buxushaag eten: 'Voor mensen met buxus juichen we dit toe; het is een natuurlijk proces.'

een tijdje geleden. Toch staat de plant gemiddeld over het hele jaar nog wel op nummer één.' De productie van buxus krijgt klap op klap te verwerken, erkent hij. 'De rups gaat behoorlijk tekeer waar hij komt.'

Groen-Direkt voorziet zijn klanten niet van advies, vertelt Koert. 'We bewegen ons uitsluitend op het terrein van vraag en aanbod. De vorige klap voor deze plant was de buxusschimmel *Cylindrocladium buxicola*, maar door een juiste toepassing is dit

Alternatief voor buxus

Volgens Van Deijk neemt de overlast nog steeds toe. 'Sinds de buxusmot in 2007 in ons land opdook, breidt de plaag zich nog elk jaar uit. In het noorden van Nederland zijn er nog geen grote aantallen gemeld, maar de plekken met vraatschade breiden zich ieder jaar uit.' Volgens Van Deijk is het eigenlijk onbegonnen werk om de buxusmot doeltreffend te bestrijden. 'Wij adviseren de buxus uit de tuin te halen en een alternatief terug te planten waar de natuur meer aan heeft.' Als mogelijkheden noemt hij struikkamperfoelie (*Lonicera*), Japanse hulst (*Ilex crenata*), aardbeiachtige struiken (*Potentilla fruticosa*) of inheemse vogelkers (*Prunus*). 'Denk met name aan liguster, die ook een haag vormt en waar bloemen in komen waar vlin-ders en bijen op afkomen. Buxusmotten kunnen er niet van leven. Een nachtvlinder als de ligusterpijl-staart, daar krijg je geen plaag van.'

'Sinds de buxusmot in 2007 in ons land opdook, breidt de plaag zich nog elk jaar uit'

Tot de voet afgevreten

Eigenaar Geert Baltussen van de in Oost-Brabant gelegen Geert Baltussen Boomkwekerij zegt van de buxusmot weinig last te hebben. 'Als we de mot veel zien vliegen, worden we extra alert en nemen we de bestrijding mee met een *Cylindrocladium*-bestrijding.' Baltussen erkent dat het voor de particulier momenteel heel anders is: 'Hele tuinen worden tot de voet afgevreten. Mensen vertrekken op maandag naar hun werk en vinden op zaterdag alleen nog het raamwerk van de heg terug. Sommigen zijn creatief met huis-tuin-en-keuken-middeltjes, de ander grijpt naar de gifspuit. Helaas is een particulier en gif geen goede combinatie. Als de vogels vervolgens de vergiftigde rupsen weer opeten, leggen zij soms ook het loodje. Jammer,

Geert Baltussen

want de laatste tijd zijn de vogels steeds meer de rups aan het verorberen, wat misschien ooit weer een natuurlijk evenwicht kan geven.'

Zuurgraad

Voorlopig is met name het zuiden van Nederland nog niet van de buxusmot verlost, erkent hij. 'Wij zetten onze buxus vooral af in Duitsland. In het Ruhrgebied kun je de laatste twee jaar geen buxus meer slijten. Ze zijn daar overgegaan op *Ilex crenata* (Japanse hulst) en *Taxus baccata*. In het noorden en oosten van Duitsland is de afzet ook een stuk minder dan voorheen, stelt de boomkweker. 'In het

zuiden van Duitsland en in Oostenrijk verloopt de afzet nog redelijk. In Oostenrijk dook de rups al in 2012 op. Zij hebben een tijdje wat meer *Ilex* afgenomen, maar omdat de zuurgraad van de grond en het water daar te hoog is voor *Ilex*, zijn ze weer gedeeltelijk op buxus teruggevallen.' Ook in Zuid-Duitsland is de zuurgraad van de grond een probleem voor *Ilex*, vertelt hij. '*Taxus* doet het daarentegen goed in de grond, maar die staat weer niet graag in een pot. Verder wil *Ilex* ook niet echt lekker groeien in kleigrond, dus ook daar wordt weer redelijk buxus verkocht. De verkoop van buxus voor haag en aanplant in tuinen

BUXUSMOT BEHOORT TOT DE INVASIEVE EXOTEN

De buxusmot is in ons land een zogenoemde invasieve exoot. Dat houdt in dat de soort van origine niet in ons land voorkomt en hier door menselijk toedoen is beland. Het invasieve karakter betekent dat de soort zich hier kan voortplanten, zich in nieuwe leefgebieden kan vestigen en kan uitbreiden. De buxusmot heeft in Nederland nauwelijks natuurlijke vijanden. De buxusmot heeft dan ook alle ruimte om toe te nemen en zich een invasief karakter te verwerven.

is ingestort. De afzet bedraagt nog hooguit 15 procent van wat we in 2012 nog deden.' De kans op schimmel of buxusmot voor vaste beplanting vinden consumenten simpelweg te groot, vertelt hij. 'Buxus in pot voor op het terras of bij de voordeur wordt nog redelijk afgenomen. Dit wordt steeds meer als wegwerpartikel gezien.'

Engelsen blijven buxus trouw

Baltussen wijst erop dat de prijs van buxus onderuit is gegaan; dat maakt de stap tot aanschaf weer kleiner: 'De plant gaat een seizoen mee, als je een beetje geluk hebt, en bevroor of verdroogde toch al vaak in de winter. Datzelfde geldt ook voor *Ilex* en *Taxus*, maar daar betaal je het dubbele voor.' In Engeland speelt de schimmel buxus al vijftien jaar parten, stelt hij. 'Maar Engelsen kopen weer een nieuwe, domweg omdat ze die mooi vinden. Duitsers daarentegen hebben er meer moeite mee als planten vroegtijdig het loodje leggen en schaffen minder snel een nieuwe, soortgelijke plant aan.'

'Buxus voor haag en aanplant in tuinen is ingestort'

Buxus is blijver

Hoewel de ellende die de invasieve exoot in buxusland aanricht aanzienlijk is, lijkt het er niet op dat buxus zomaar verdwijnt uit Nederlandse tuinen en kwekerijen. Buxus buigt, maar breekt vooralsnog niet voor de Aziatische buxusmot. Het zal nog wel een paar jaar duren voordat de prijzen weer

substantieel aantrekken, denkt Geert Baltussen. 'Sommige maten beginnen weer schaars te worden. Buxus is gegarandeerd een blijver, maar niet als haag en ook veel minder in de tuin geplant als bol. Buxus in pot daarentegen is te mooi en te geliefd bij tuiniers om uit de gratie te raken.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7698

BUXATRAP LOKT MANNETJESMOT MET FEROMOON

Het bedrijf Koppert heeft een biologisch bestrijdingsmiddel van de buxusmot op de markt gebracht: de Buxatrap. Een woordvoerder van Koppert: 'De buxusmot tast de gewone buxus (*Buxus sempervirens*) aan, maar ook *Buxus moccrophylla*, *Buxus sinica* en *Buxus colchica*. In de boomkwekerij kunnen telers de mannelijke motten in en buiten de kas wegvangen met de Buxatrap. Deze bestaat uit een val, waarin zich een soortspecifiek feromoon bevindt. Dit feromoon lokt geen vrouwtjes (die de eitjes leggen), waardoor je de plaag niet aantrekt. Telers kunnen de Buxatrap gebruiken om de aanwezigheid van de buxusmot te signaleren, zodat ze weten wanneer ze de mot ook met andere maatregelen moeten gaan bestrijden. Dat is belangrijk, want de buxusmot kan in korte tijd veel schade veroorzaken en zich plaatselijk snel uitbreiden.'

Deze zomer komt de Eliet on Tour bus met productdemonstraties op uw locatie

Het Belgische merk Eliet biedt al bijna 35 jaar een breed assortiment machines gericht op tuin- en landschapszorg. Denk hierbij aan versnippermachines, (door)zaaimachines, verticuteermachines, kantensnijders en kantenstekers, bladblazers en machines op het gebied van afvalruiming.

Om klanten zelf de kwaliteit en efficiency van de machines te laten beoordelen, trekt Eliet deze zomer het land in met een bus vol machines. Deze kunnen tijdens de zogenaamde Eliet on Tour op locatie uitgetest worden onder begeleiding van een ervaren demonstrateur.

Groenvoorzieners en hoveniers kunnen sinds vorige week een scala aan apparatuur testen in hun eigen omgeving. Na een aanvraag op www.elietontour.nl komt de accountmanager van Stierman de Leeuw, de Nederlandse distributeur van Eliet, langs om de machines van de Belgische fabrikant te demonstreren. Jurgen Albers, directeur van Stierman de Leeuw, is enthousiast over het initiatief van Eliet om met een demotour het land in te gaan. 'Eliet is een professioneel merk. Deze demonstratietour is dé manier om gebruikers zelf

te laten ervaren hoe het voelt om met deze machines te werken. Door de machines echt fysiek te gebruiken, merken ze direct het verschil en kunnen ze letterlijk ervaren dat hun werk sneller en makkelijker uitvoerbaar wordt.'

Demonstratie op locatie

De Eliet on Tour-bus komt op afspraak langs op elke gewenste locatie in Nederland om één of meerdere machines te demonstreren. In samenwerking met de demonstrateurs is het ook moge-

lijk om de machines zelf uit te proberen. Met deze vrijblijvende praktijktest laat Eliet gebruikers de machines in het eigen werkveld in gebruik zien, voor een optimale gebruikerservaring en onafhankelijke klantbeoordeling. Een greep uit de machines die u deze zomer in actie kunt zien:

Houtversnipperaars

Eliet voorziet in verschillende modellen houtversnipperaars die takken met een diameter tot 15 cm kunnen verwerken. De versnipperaars zijn er

ADVERTORIAL

'Deze demonstratietour is dé manier om gebruikers zelf te laten ervaren hoe het voelt om met deze machines te werken'

zowel in een compacte uitvoering (67 cm breed) als in een uitvoering op rupsbanden voor moeilijk begaanbare plaatsen. Ook is er een uitvoering mogelijk met een wielstel voor 80 km/uur.

(Door)zaaimachines

Eliet biedt twee zaaimachines aan die bijna alle bewerkingen die bij gazonaanleg horen combineren in één machine. Daarnaast heeft Eliet doorzaaimachines waarbij de drie belangrijkste zaaddebietinstellingen al zijn vooringesteld op de machine.

Verticuteermachines

De verticuteermachines van Eliet zijn allemaal voorzien van het 'permanent puntige messen-systeem'. De messen zijn zelfslijpend. Ook zijn deze machines voorzien van een verticale riemspanning, wat storingen bij het ontkoppelen van de messen voorkomt en zorgt voor een langere levensduur van de riem.

Producten die Eliet op locatie kan demonstreren, zijn onder andere machines op het gebied van:

- versnipperen
- zaaien
- doorzaaien
- verticuteren
- gazonrandonderhoud
- bladblazen
- afvalruiming

Hoe kan een demonstratie aangevraagd worden? Via het digitale inschrijfformulier dat te vinden is op www.elietontour.nl kunt u zich nu inschrijven

voor een gratis en vrijblijvende demonstratie op elke gewenste locatie in Nederland. Op het formulier kunt u aangeven welke machines u wilt zien en uitproberen, en op welke dag en welk tijdstip u dat het beste uitkomt. Er wordt altijd contact met u opgenomen om de afspraak te bevestigen. Liever telefonisch of per e-mail een afspraak inplannen? Dat kan natuurlijk ook, via telefoonnummer +31 (0) 575 59 99 99 of e-mail info@stiermandeleeuw.nl.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-7651

Haal met siergrassen de prairie naar de Nederlandse tuin

'Siergrassen zijn perfect voor een natuurlijke tuin waar niet veel werk in zit'

Siergrassen zijn geliefd. En dat is helemaal niet zo gek. Of het nu gaat om een wilde tuin, een hette tuin, een onderhoudsvrije tuin of een Japanse tuin, siergras is altijd een mooie aanvulling. Er zijn eindeloos veel soorten siergras, wat het des te moeilijker maakt om een soort te kiezen.

Auteur: Linde Kruese

De laatste jaren hebben siergrassen steeds meer aan populariteit gewonnen. Dat komt niet in de laatste plaats door gerenommeerd tuinarchitect Piet Oudolf. Hij maakt vaak gebruik van siergrassen in zijn ontwerpen voor internationale projecten. Zo vaak, dat *The Telegraph* hem *the father of prairie*-planting noemde. Die titel heeft Oudolf te danken aan projecten als het *High Line Park* in New York, dat hij ontwierp. Het inmiddels wereldberoemde park is in 2009 gerealiseerd in een voormalig industriegebied met bijbehorende spoorbaan.

De uitdaging was om de industriële uitstraling van de buurt niet verloren te laten gaan. Dat is gelukt door de langgerekte vorm van het park en de combinatie van de oude rails en diverse planten die naadloos op elkaar aansluiten. Er werden maar liefst 62 soorten siergras gebruikt, in combinatie

met talrijke andere bloemen en planten. Het park is een succes: New Yorkers en toeristen komen er graag om te ontspannen of een wandeling te maken. Dat heeft een positieve invloed op de economie in de wijk. Doordat het park steeds drukker werd, vestigden steeds meer bedrijven zich in het voormalige industriegebied, waardoor het een aantrekkelijk bruisend stadsdeel is geworden.

De invloed van Piet Oudolf

De invloed van Oudolfs ontwerpen is over de hele wereld terug te zien, bijvoorbeeld in een belangrijke trend van de laatste jaren: de prairietuin, geïnspireerd op de Noord-Amerikaanse prairie, ook voor Oudolf een grote inspiratiebron. In een prairietuin wisselen bloemen, planten en grassen elkaar in een evenwichtige mix af, wat resulteert in een natuurlijke en milieuvriendelijke tuin. De ver-

schillende soorten planten bloeien allemaal op een andere tijd in het jaar, waardoor het geheel altijd mooi blijft om naar te kijken. Siergrassen worden ook om die reden vaak gebruikt in een prairietuin: het zijn herfstplanten en sommige soorten blijven het hele jaar door goed.

Van prairietuin naar Nederlandse tuin

Iemand die gek is op siergrassen én op de prairietuin, is Lianne Pot, tuinontwerpster en specialist in het maken van beplantingen in de Europese prairie sfeer. Pot vindt het fantastisch om met siergrassen te werken vanwege de eindeloze mogelijkheden van de grassen. 'Mijn doel is om een plantengemeenschap te creëren waarbij grassen en andere planten een eenheid vormen, precies zoals dat op de prairie van nature voorkomt. Ik ben in 2008 door de Verenigde Staten getrokken om van dicht-

7 min. leestijd

bij te zien welke planten er allemaal voorkomen. Het viel me op dat de plantengemeenschap daar heel dynamisch is, waardoor alle planten kunnen overleven. Dat wilde ik naar Nederlandse tuinen doorvertalen.'

De populariteit van de prairietuin in Nederland heeft alles te maken met het onderhoudsvriendelijke karakter. 'De vraag naar een onderhoudsvriendelijke tuin werd steeds groter. Siergrassen zijn perfect voor een natuurlijke tuin waar niet veel werk in zit. Het voordeel van prairieplanten is dat ze zich diep wortelen. Ze gaan zelf op zoek naar water en voeding, waardoor je na twee jaar geen water meer hoeft te geven. Daarnaast is een kenmerk van de prairietuin dat de planten van het begin tot het einde van het jaar structuur hebben.'

Kies het juiste gras

Er zijn meer dan 400 siergrassoorten en -cultivars. Het kan lastig zijn om te bepalen welke soorten in welke tuin het best tot hun recht komen. Zo zijn er planten die 's winters groen blijven en soorten die juist hun blad verliezen in de wintermaanden. Bij bladverliezende siergrassen blijven de helmen en pluimen in de winter overeind, wat een mooi sfeerbeeld geeft. Ongeveer een kwart van de siergrassen is groenblijvend. De gemene deler van deze soorten is dat ze redelijk laag blijven.

De grote veldbies (*Luzula sylvatica*) is zo'n groenblijvende plant, die ongeveer 25 centimeter hoog is met grote pollens. Hoe hoog gras uiteindelijk wordt, is moeilijk te bepalen. De groei wordt beïnvloed door de bodemsoort, de leeftijd van de plant en het aantal zonuren. Bij lage en middelhoge

ACHTERGROND

'Op de prairie is de plantengemeenschap heel dynamisch. Dat wilde ik naar Nederlandse tuinen doorvertalen'

siergrassen steken de bloemenpluimen boven het blad uit: smele (*Deschampsia*), blauwgras (*Sesleria*) en zegge (*Carex morrowii*) zijn zulke soorten. *Miscanthus sinensis* is een wilde soort die wel drie meter hoog kan worden. Bladverliezende soorten zijn onder andere struisriet (*Molinia arundinacea*) en vingergras (*Panicum virgatum*).

Ook de standplaats in de tuin is van belang bij het selecteren van de juiste soort siergras. In de volle zon doen bijna alle soorten het goed, zolang de grond maar voldoende water vasthoudt. Een aantal soorten is geschikt voor in de halfschaduw, waaronder slangenbaard (*Ophiopogon*) en vedergras (*Stipa*).

Natuurlijke uitstraling

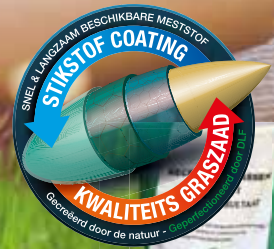
Thijs Magielse van Thijs Magielse Tuinen in Beesd heeft veel ervaring met het planten van siergrassen. Hij omschrijft zijn stijl als een combinatie tussen landelijk, Engelse stijl en de stijl van Piet Oudolf. 'We combineren siergrassen vaak met vaste planten in borders. Bij mensen die zo weinig mogelijk onderhoud willen, planten we siergrassen in groepen. Maar het liefst planten we ze als enkelingen die in de border "zweven". We planten de siergrassen dan tussen grotere groepen vaste planten. Heel af en toe planten we aparte siergrassen, zoals blauw schapengras (*Festuca glauca*). Dit doen we vooral bij moderne huizen. Maar deze soort is niet ideaal; er is zanderige grond voor nodig.'

Magielse vindt het belangrijk dat het ontwerp van de tuin zoveel mogelijk aansluit op de natuurlijke uitstraling van het gras. 'Het moet natuurlijk ogen. Dat heeft voordelen voor de tuin; een gevarieerde border zorgt voor ecologische diversiteit. En doordat siergrassen herfstplanten zijn, hou je de border langer gesloten. Daar komen dan egels, vogels en insecten als libellen op af. Een border die gevarieerd is, zorgt voor verscheidenheid.'

TOP GREEN

TopGazon ProNitro®

Inzaai-/doorzaaimengsel met stikstofcoating zodat u snel een dichte grasmatt heeft.

4turf® Mengsel met 4turf® graszaad dat beter tegen droogte kan.

GRASZADEN VOOR PROFESSIONEEL GEBRUIK

Verkrijgbaar bij:

Het High Line Park in New York.

Ongeveer een kwart van de siergrassen is groenblijvend

Plantencollectie voor siergrassen

Hoveniers die inspiratie willen opdoen voor een gevarieerde border met siergrassen, zijn bij Lianne Pot aan het juiste adres. Ze beheert de Nederlandse plantencollectie voor siergrassen in De Wilp. 'Door heel Nederland zijn zulke collecties te zien. De plantenverzamelingen dienen als genenbank voor wetenschappelijk onderzoek. Verschillende plantensoorten worden getoond en vergeleken.' Met haar siergrassencollectie wil Pot zoveel mogelijk soorten van bepaalde geslachten

behouden in Nederland. 'En mensen gebruiken de collectie voor verdieping en als inspiratiebron. De plantencollectie is wekelijks geopend voor professionals en voor tuinliefhebbers.'

Toch weten hoveniers de plantencollectie nog niet zo vaak te vinden, al is het de perfecte plek om inspiratie op te doen. 'Er komen vooral veel kwekers langs, omdat je de diepte in kunt gaan met een specifieke soort. En kwekers die nieuwe soorten hebben gekweekt, brengen deze nieuwe planten om de collectie aan te vullen. Hoveniers zijn vaak afhankelijk van het assortiment van kwekers bij wie ze hun siergrassen inkopen.'

Buxusmot

Welke soorten selecteren hoveniers het liefst om te planten? Chris de Graaff van The Count Gardening in Hendrik-Ido-Ambacht plant vaak *Carex* en *Miscanthus* in tuinen. 'Dat zijn de populairste soorten bij mijn klanten. Het voordeel van *Carex*

is dat het wintergroen is en in veel soorten verkrijgbaar. Ik gebruik het gras als bodembedekker tegen onkruid, of als lage haag. *Miscanthus* plant ik vaak in grotere tuinen, omdat het enorm groot kan worden.' De Graaff is liefhebber van siergrassen. Die liefde ontstond een aantal jaar geleden bij toeval, toen steeds meer mensen last kregen van de buxusmot. 'Ik heb veel kaalgevreten buxussen weggehaald bij klanten. Buxus is een redelijk dure plant, dus mensen willen graag een goedkoop alternatief. Vaak kiezen ze voor siergras, omdat het op veel manieren inzetbaar is: als haag, in borders of in potten. Er zijn zoveel soorten; ik ben me er steeds meer in gaan verdiepen.'

Ook bij Magielse is de buxusmot de reden voor de stijgende populariteit van siergrassen. 'Op veel plaatsen moet buxus vervangen worden vanwege de buxusmot en siergrassen zijn een goed alternatief. Wij adviseren klanten over soorten die in de

Sporobolus heterolepis

Siergrassen in potten.

DuPont™ Plantex® Platinum

De beste manier om invasieve neofyten en onkruid te bestrijden

- Bewezen effectiviteit
- Levensduur van ten minste 35 jaar, volgens de productgarantievoorwaarden
- Een milieuvriendelijke oplossing, omdat het materiaal water- en luchtdoorlatend is
- Eenvoudig en snelle installatie
- Een goedkoop alternatief voor mechanische behandeling en bodemvervanging
- Minimaal onderhoud
- Sterk en bestand tegen schade, scheuren en rafelen
- Langdurige “peace of mind”

Bezoek www.rootbarrier.nl voor:

- specifieke instructies om Plantex® Platinum te installeren
- de garantievoorwaarden

Japanse duizendknoop

Berenklauw

Reuzenbalsemien

RootBarrier B.V. • T 0 320 215 805 • sales@rootbarrier.nl • www.rootbarrier.nl

Aanplantgrond

Bodemverbeteraars

Natuurlijke bestrijding

Organische meststoffen

Bodem- en bemestingsadvies

www.innogreen.nl

info@innogreen.nl

0031(0)183-509796

Passie
voor groen

Lianne Pot

Chris de Graaff

Thijs Magielse

Echte eyecatchers voor in de tuin

Roze pampasgras (*Cortaderia selloana* 'Rosea')

Het blauwgroene blad van roze pampasgras contrasteert mooi met de grote roze pluimen, die wel 50 centimeter lang kunnen worden.

Prachtriet (*Miscanthus sinensis*)

De naam zegt het al: dit is prachtig siergras. Als het bloeit, krijgt het mooie pluimen, die sierlijk meewaaien met de wind. Prachtriet kan wel twee meter hoog worden.

Japans bloedgras (*Imperata cylindrica*)

In het begin is het blad nog groen, soms met enkele rode puntjes. Later in het seizoen kleurt het blad van Japanse bloedgras prachtig felrood. Zowel geschikt voor potten als in de border.

Struisriet (*Calamagrostis x acutiflora*)

De rechtopstaande groei van dit gras is mooi te combineren met een strakke tuin, of juist met een losse border als tegenhanger.

Blauw schapengras (*Festuca glauca*)

Blauw schapengras met zijn blauwgrijze kleur zien we vaak in moderne tuinen. Vanaf mei krijgt het fijne blad blauwgroene bloeiaderen.

tuin het beste tot hun recht komen. Mensen denken vaak dat siergrassen erg wild zijn, dat ze snel uitzaaien en woekeren. Maar als je de juiste soort plant, is dat niet aan de orde. Soorten die Magielse vaak plant, zijn *Miscanthus*, *Molina* en *Hakonechloa*. 'In grote landschappelijke tuinen gebruik ik ook weleens een grovere soort die soms een beetje wil uitwaaien: *Luzula*.'

Invasieve soorten

Niet alle soorten siergras kunnen zomaar in de tuin geplant worden. Enkele grassen staan zelfs op de Unielijst voor invasieve soorten van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Planten die op deze lijst staan, mogen de Europese Unie niet worden binnengebracht en mogen er niet worden gekweekt, vervoerd, verhandeld of toegepast in het milieu, omdat ze schade aan de biodiversiteit en ecosystemen aanrichten.

Fraai lampenpoetsersgras en Japans steltgras zijn zulke soorten die als invasief worden gezien. Fraai lampenpoetsersgras (*Pennisetum setaceum*) is in het verleden over de hele wereld aangeplant als siergras vanwege de sierlijke bloeiwijze van de plant. Het gras komt veel voor op droge weilanden, waardoor het gevaar van een snel uitslaande brand groot is. Reden dus om fraai lampenpoetsersgras op de lijst van invasieve exoten te plaatsen.

Japans steltgras (*Microstegium vimineum*) heeft de uiterlijke kenmerken van een kleine bamboe, met korte en brede bladeren. Dit gras vormt een dichte vegetatie, waardoor andere plantensoorten niet de kans krijgen om te groeien. Dit heeft ook negatieve gevolgen voor insecten en vogels. De plant verhoogt de pH-waarde en het stikstofgehalte van de bodem, waardoor de natuurlijke verjonging van het bos wordt beperkt.

Onderhoud en grondbewerking

Chris de Graaff vertelt wat er aan onderhoud nodig is om siergras mooi te houden. 'In maart moeten siergrassen gesnoeid worden. Dit is niet eens echt nodig voor de plant zelf, maar als je het gebleekte gras laat zitten, gaan er nieuwe stengels tussen de oude stengels groeien. Je krijgt dan een mix van oude en nieuwe stengels; dat is zonde. Snoei dus niet te laat, want dan neem je ook de nieuwe stengels mee. Soms is het nodig om siergras te verjongen. Siergras sterft af vanuit de kern, terwijl het aan de buitenkant nieuwe scheuten aanmaakt. Als de binnenkant stroachtig begint te worden, is het tijd om de plant uit te steken en te verdelen in nieuwe pollen.'

Volgens De Graaff kan het hele jaar door geplant worden. 'Als het maar niet vriest. Siergrassen kunnen in alle tuinen makkelijk groeien, ongeacht de grondsoort. Het kan het zijn dat je zware kleigrond hebt. Deze grond is erg vast. In dat geval raad ik aan om wat potgrond door de aarde te scheppen en de boel een beetje om te spitten, zodat de grond los en rul wordt. De plant gaat dan beter groeien, doordat het vocht beter door de grond wegloopt. Verder hebben siergrassen eigenlijk niets nodig.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7699

De ziekte van Lyme en de zorgplicht van een werkgever

Werknemer kan proberen schade te verhalen op werkgever, maar dat is niet eenvoudig

De ziekte van Lyme is een ziekte die veroorzaakt wordt door een beet van een teek die besmet is met de *Borrelia burgdorferi*-bacterie.

Ongeveer 20 procent van de teken is met de genoemde bacterie besmet. De ziekte van Lyme kan ernstige gezondheidsklachten tot gevolg hebben.

Auteur: Mélusine Janssen

Als een werknemer tijdens het uitvoeren van zijn werkzaamheden besmet raakt door een teek en de ziekte van Lyme krijgt, kan hij proberen de schade te verhalen op zijn werkgever, maar dat is niet eenvoudig.

Zorgplicht werkgever

De werkgever heeft een wettelijke zorgplicht. Dit houdt in dat hij zich moet inspannen om alle redelijkerwijs te treffen veiligheidsmaatregelen te nemen om de werknemer te beschermen tegen gevaarlijke arbeidsomstandigheden waardoor

gezondheidsklachten (schade) bij werknemers kunnen ontstaan.

Als de werknemer zijn schade als gevolg van gezondheidsklachten probeert te verhalen, stelt hij dat hij ziek is geworden, schade heeft geleden en nog lijdt doordat de werkgever zijn zorgplicht niet is nagekomen. De zorgplicht van de werkgever is beschreven in artikel 7:658 lid 1 BW.

Bewijslast werknemer

Het is de taak van de werknemer om in een proce-

dure bij de rechter te bewijzen dat hij de ziekte van Lyme daadwerkelijk heeft opgelopen tijdens de uitoefening van zijn werkzaamheden.

De werknemer moet alle feiten en omstandigheden stellen waaruit blijkt dat hij de ziekte van Lyme heeft en dat deze ziekte het gevolg is van de gevaarlijke arbeidsomstandigheden. Het is aan de werknemer om het causaal verband tussen het werk en de gezondheidsklachten te bewijzen. Het is niet voldoende dat de werknemer stelt dat hij mogelijk tijdens het werk besmet is geraakt of

4 min. leestijd

ACHTERGROND

De werkgever heeft een wettelijke zorgplicht

van Lyme krijgt. Als de werkgever zijn zorgplicht is nagekomen omdat hij alle redelijkerwijs te treffen veiligheidsmaatregelen heeft genomen om te voorkomen dat de werknemer de ziekte van Lyme zou kunnen oplopen, dan is de werkgever niet aansprakelijk te houden voor het feit dat de werknemer toch de ziekte van Lyme heeft gekregen. De zorgplicht van de werkgever is geen absolute waarborg tegen ziekte of gevaren.

Wanneer komt werkgever zijn zorgplicht na?

Een werkgever komt zijn zorgplicht na indien hij alle mogelijke veiligheidsmaatregelen treft die redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt.

Mogelijke veiligheidsmaatregelen die de werkgever zou kunnen treffen om het ontstaan van de ziekte van Lyme bij zijn werknemer te voorkomen, kunnen onder andere zijn.

- * werknemers waarschuwen tegen het gevaar van tekenbeten (ieder jaar bij het begin van het seizoen opnieuw);
- * werknemers verplichten om zichzelf dagelijks aan het einde van het werk te controleren op tekenbeten;
- * materieel aan werknemers ter beschikking stellen waarmee teken kunnen worden verwijderd;
- * een procedure voorhanden hebben voor de manier waarop de werknemer moet handelen nadat hij besmet is door een teek (jaarlijks moet worden gecontroleerd of die procedure nog voldoet);

dat de werkgever aansprakelijk is omdat de ziekte van Lyme als beroepsziekte moet worden gezien.

Het door de werknemer te bewijzen oorzakelijk verband tussen de werkzaamheden en de schade moet in beginsel worden aangenomen indien de werkgever heeft nagelaten de maatregelen te treffen die redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden dergelijke schade lijdt.

De werknemer moet niet alleen stellen, en zo nodig bewijzen, dat hij zijn werkzaamheden heeft moeten verrichten onder omstandigheden die schadelijk kunnen zijn voor zijn gezondheid, maar ook stellen en aannemelijk maken dat hij lijdt aan gezondheidsklachten die daardoor kunnen zijn veroorzaakt.

Als het causaal verband tussen de gezondheidsschade en de arbeidsomstandigheden te onzeker of te onbepaald is, slaagt de werknemer niet in zijn bewijs.

Causaal verband tussen ziekte en werk, werkgever altijd aansprakelijk?

Stel dat de werknemer kan aantonen dat er causaal verband bestaat tussen de ziekte van Lyme en de gevaarlijke arbeidsomstandigheden, dan is de werkgever aansprakelijk, tenzij de werkgever aantoonde dat hij zijn zorgplicht is nagekomen en alle redelijkerwijs te treffen veiligheidsmaatregelen heeft genomen om schade bij de werknemer te voorkomen.

Het is dus niet zo dat de werkgever altijd aansprakelijk is wanneer een werknemer de ziekte

GIANT®
BY TOBROCO

TOBROCO-GIANT

Industrielaan 2 5061 KC Oisterwijk

Tel.: +31 (0)13-5211212

Fax: +31 (0)13-5234045

Internet: www.tobroco-giant.com

E-mail: info@tobroco-giant.com

Skid steer laders

Wieladers

Telescoopladers

Verreikers

En meer dan 100 verschillende aanbouwdelen voor al uw werkzaamheden

WWW.TOBROCO-GIANT.COM

Wat is de situatie als niet kan worden vastgesteld waardoor de gezondheidsschade van de werknemer is ontstaan?

- * beschermende kleding voor de werknemers, die ze verplicht moeten dragen;
- * controle door de werkgever of de werknemers de opgelegde verplichtingen nakomen;
- * ingrijpen door de werkgever indien blijkt dat werknemers de opgelegde verplichtingen niet naleven;
- * de werkgever moet actief op de hoogte blijven van voortschrijdend inzicht over het voorkomen van de ziekte van Lyme en/of maatregelen die moeten worden genomen na besmetting etc.

Proportionele aansprakelijkheid

Wat is de situatie als niet kan worden vastgesteld waardoor de gezondheidsschade van de werknemer is ontstaan? Zijn de gezondheidsklachten alleen tijdens het werk ontstaan of door omstandigheden die voor risico van de werknemer zelf komen? Een voorbeeld is een boswachter die parttime voor een werkgever werkt, maar daarnaast op zijn eigen privéterrein veelvuldig in het groen werkt.

In dat geval kan de rechter de werkgever tot vergoeding van de gehele schade van de werknemer veroordelen. Op de vergoedingsplicht van de werkgever moet in mindering worden gebracht de mate waarin de aan de werknemer toe te rekenen omstandigheden tot diens schade hebben bijgedragen. De mate waarin de werknemer aan zijn eigen schade heeft bijgedragen, moet worden geschat. (Proportionele aansprakelijkheid: Nefalitarrest (HR 31 maart 2006, LJN AU6092).)

Verjaring

Een vordering van de werknemer om zijn schade te verhalen verjaart na vijf jaar. Deze vijf jaar wordt gerekend vanaf het bekend worden van zowel de schade als de oorzaak van die schade. Verjaring treedt ook op als er 20 jaren zijn verstreken sinds de gebeurtenis(sen) die tot schade heeft (hebben) geleid. Het gaat om 30 jaren als de schade het gevolg is van gevaarlijke stoffen.

Gedragscode voor de behandeling van beroepsziekten

De politiek heeft zich gerealiseerd dat het voor werknemers die menen dat zij gezondheidsproblemen hebben opgelopen als gevolg van hun werkzaamheden, lastig is om hun schade gecompenseerd te krijgen. Het bewijzen van het causaal verband tussen de schade en de werkzaamheden is complex en tijdrovend.

Het is de wens van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om meer aandacht te vestigen op de problematiek van de beroepsziekten en tot een regeling te komen die het melden van een beroepsziektezaak laagdrempeliger maakt en tevens waarborgen biedt voor een adequate behandeling daarvan. Het proces van verhalen van de schade dient transparanter dan nu te verlopen en te worden vereenvoudigd.

Met een gedragscode voor de behandeling van beroepsziekten kan worden bereikt dat beroepsziektezaken worden afgewikkeld volgens tussen partijen afgesproken gedragsregels. De afwikkeling wordt voorspelbaarder, doordat zaken uniformer en binnen redelijke termijnen worden behandeld. Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met reeds bestaande goede praktijken, afspraken en oplossingen.

Op 25 april 2018 is het startsein voor een dergelijke gedragscode gegeven. <https://deletselschaderaad.nl/wp-content/uploads/Verslag-startbijeenkomst.pdf>

OVER DE AUTEUR

Mr. Mélusine Janssen is jurist, gespecialiseerd in arbeidsrecht en was vijftien jaar werkzaam als advocaat. Voor vragen naar aanleiding van bovenstaand artikel en eventueel andere arbeidsrechtelijke vragen kunt u Mélusine bereiken via: janssen@jaarbeidsrecht.nl. (www.jaarbeidsrecht.nl)

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7700

DE HUSQVARNA ACCU VOORDELEN

**NIEUWSGIERIG?
VRAAG VANDAAG NOG
EEN ACCU DEMO AAN BIJ
UW HUSQVARNA DEALER!**

www.husqvarna.com/nl

ÉÉN ACCU

Een accu voor alle machines,
efficiënt en eenvoudig in gebruik.

KOSTENBESPAREND

De hogere aanschafprijs van een
accumachine is snel terugverdiend
omdat u geen benzine meer hoeft te
kopen. Op de lange termijn
bespaart u dus veel geld.

GEEN DAMPEN, MINDER LAWAAI

Voor stiller en aangener werken.
Op elk moment van de dag.

en zwembad of natuurbad is een mooie oplossing voor de hete en droge zomers.

ACHTERGROND

Zit er toekomst in een natuurlijk bad of een zwembad?

2018 breekt alle droogte en warmte records

Als de zomer van 2018 een indicatie is van wat gaan komen, dan mag Nederland zijn borst nat gaan maken. Met water uit een natuurlijk bad of zwembad wel te verstaan. Want wie in de toekomst niet meer wil aansluiten in de files naar het strand, doet er goed aan om een investering in één van beide te overwegen. Dat verfraait de tuin en is bovendien praktisch tijdens de zomer.

Auteur: Guy Oldenkotte

Nu al gaat de zomer van 2018 de boeken in als één van de droogste zomers van de afgelopen eeuw. Het KNMI kwam al tot de conclusie nog voordat de zomer goed en wel begonnen was. Die conclusie volgde op een maand mei die zich voorgoed bij de warmste meimaand in de afgelopen 300 jaar mag scharen. Het zal veel mensen en bovendien ouders, tot wanhoop hebben gedreven. Wat te doen om af te koelen en hoe houden we de kinderen deze zomer bezig? Een eigen zwembad lijkt voor veel woningeigenaren een utopie of een financiële uitspatting die bovendien scheve ogen zal geven. Een natuurlijk bad of zwembad kan echter de gulden middenweg zijn. Het is minder decadent dan een zwembad en goedkoper in aanleg en onderhoud. Afgaande op het aantal aanbieders lijken zwembaden vooral in België gemeengoed te zijn, maar ook Nederland kent zijn specialisten. 'Het product zwembad is al wat langer in België op de markt dan hier in Nederland. Vandaar dat zij

ook meer specialistische aanbieders hebben met kennis van zaken. In Nederland zijn het nog vooral zwembadbouwers en hoveniers die zwembaden aanleggen,' zo verklaart Arno van Vught van Florijk Zwembaden. Hij wijst er op dat het aanleggen van een zwembad een vak apart is waarbij rekening moet worden gehouden met de ligging en inrichting van de vijver.

Zuiver beeld van zuivering?

Dat het een vak apart is, blijkt wel uit de aanpak van de verschillende partijen. Zo is de omvang bepalend voor de stabiliteit van het biologisch evenwicht. De zwembaden van Florijk Zwembaden worden geheel met planten gefilterd. 'De verhouding tussen het zwembad en het beplant deel dient 50/50 te zijn. Het formaat van het geheel kent echter geen beperkingen.' Raymond van Amerongen, van Van Amerongen Hoveniers, praat echter over een zwembad met een beplant

plantoppervlak van 30% van het geheel. Maar in zijn geval wordt dat ondersteund door een pomp. Jeroen Janszen van Farwick Hoveniers meent eveneens dat een verhouding van 66% en 33% zuivering een acceptabele verhouding is. 'Tegenwoordig kan het reinigingsgebied kleiner gemaakt worden. Er zijn voorbeelden dat het water verticaal door grindlagen getrokken wordt onder een vlinder. Dit betekent dus geen 'verloren' ruimte voor de regeneratie zone,' zo verklaart hij. Allen benadrukken dat er geen aanvullende middelen nodig zijn om het water schoon te houden. 'Om onze zwembad schoon te houden worden er dus geen chemicaliën of chloor gebruikt,' stelt Van Amerongen. 'Dat is beter voor de planten en levende organismen. Maar het is ook niet nodig. Het water is zo schoon dat je rustig twee-en-een-halve meter diep kunt kijken.' Voorwaarde is wel dat er geen vissen in de vijver worden uitgezet en dat organismen zoals vallende bladeren van de bomen, regelmatig wordt

De verhouding tussen zwemdeel en zuiveringsdeel dient tenminste 66% vs 33% te zijn.

Afgaande op het aantal aanbieders lijken zwembad- en vijvers echter vooral in België gemeengoed te zijn

verwijderd. Dat zegt ook Jeroen Janszen. 'Wel betekent dit dat alles wat in het water komt eruit gehaald moet worden. Denk hierbij aan bladafval, maaisel of bijvoorbeeld kunstmest. Helemaal te voorkomen is dit niet aangezien regenwater ook bepaalde voeding heeft. Maar het is van belang dit zo minimaal mogelijk te houden. Daarbij kan de bodem met een zwembadstofzuiger schoongemaakt worden. Ook Arno van Vught stelt dat een zwembad schoon en helder kan zijn. 'Wij plaatsen Biotop natuurlijke zwembaden en het water blijft daarbij glashelder, net als in een zwembad.' Eventueel kan een skimmer het water schoonhouden of er kan een mineralen filter worden gebruikt. 'Deze breekt kleine vuildeeltjes af door middel van een bacteriestructuur. De elementen of voedingsstoffen, die hierbij vrijkomen worden op een later tijdstip door middel van absorptie gebonden en

uit het water verwijderd. Voor een zwembad doen we hetzelfde alleen nemen de planten hier de voedingsstoffen op die opgelost zijn in het water en zetten deze om in blak. Hierdoor raken algen als het ware uitgehongerd. Aan het einde van het jaar worden de planten gesnoeid en worden de voedingsstoffen die gedurende het jaar zijn opgevangen verwijderd uit het water.' Het verschil tussen een zwembad en een natuurlijk zwembad is duidelijk. 'Men spreekt van een zwembad wanneer er, plat gezegd, een gat in de grond zit met water dat diep genoeg is om te zwemmen. Bij ons gaat het om een natuurlijk gereinigd bad, gemaakt van betonnen, PVC of EPDM. Vandaar dat wij de voorkeur geven aan de term natuurbad,' licht Jeroen Janszen toe.

Nooit alleen in de vijver?

Raymond van Amerongen stipte het al even aan: wat de eigenaar beschouwt als een zwembad kan door de lokale fauna worden gezien als een nieuwe waterplas. Men ontkomt er dus niet aan dat men de vijver moet delen. 'Het is aannemelijk dat kikkers en kleine salamanders de zwembad ook erg prettig vinden,' stelt Van Amerongen. Arno van Vught wijst er echter op dat die heel bescheiden zijn. 'Zodra mensen in de vijver gaan zwemmen dan zullen deze dieren snel weg zijn.' Menselijke waterpret wordt dus niet door alles gedeeld en dat geldt ook voor muggen. Omdat het water continue in beweging is, zal een zwembad

geen aantrekkelijke plek voor muggen zijn om zich daar te vestigen. Hoe zit het met vissen? Raymond van Amerongen was stellig dat het uitzetten van vissen in een zwembad niet echt verstandig is omdat die bijdragen in de vervuiling. Bij Farwick Hoveniers gaat men nog een stapje verder. 'Het hele principe van onze natuurbaden is om het water zo arm mogelijk te maken waardoor er geen leven in het water mogelijk is. Op deze manier zullen er geen algen, torren of ander waterleven ontstaan.' Hoewel het uitgangspunt is om een zwembad aan te leggen dat altijd kraakhelder is en erg goed scoort in de hygiënetests, merkt Janszen op dat dit niet de aanwezigheid van de *Staphylococcus aureus* bacterie voorkomt. 'Deze is niet uit het water te verwijderen tijdens het natuurlijk reinigen. Dit klinkt heel spannend maar is niks anders dan de bacterie waar je verkouden van kan worden,' zo stelt hij geruststellend.

Verwarmbaar?

Het ligt in de lijn der verwachtingen dat de zomer van 2018 geen uitzondering meer zal zijn. Dat opent deuren naar de markt van zwembad- en vijver- en natuurlijke baden. Maar Nederlanders zouden Nederlanders niet zijn wanneer ze zo'n investering dan ook maximaal willen gebruiken. Verwarming van het water in zowel het vroege voorjaar als najaar zou prettig zijn. '60 procent van de baden die wij aanleggen worden verwarmd door middel van, bijvoorbeeld, een warmtepomp,' merkt Arno

6 min. leestijd

ACHTERGROND

De aanleg van een zwembad of natuurbad vergt kennis en kunde.

Zwembaden en natuurbaden kunnen in elk formaat worden aangelegd.

van Vught op. Raymond van Amerongen is van mening dat dat niet persé hoeft. 'Dankzij de zwarte folie die wordt gebruikt, wordt het water vanzelf warmer.' Bij Farwick Hoveniers hebben ze echter meerdere oplossingen om het water te verwarmen. 'Er kan een verwarmingselement geplaatst worden of er kunnen dunne tylene leidingen over een dak worden gelegd, waarin het water door de zon wordt opgewarmd en terug wordt geleid naar het natuurbad of zwembad.' Janszen is het echter met Van Amerongen eens dat het water in de regeneratiezone snel opwarmt, omdat het water daar ondiep is om zo de waterplanten een kans te

geven. 'Omdat er een stroming in het water aanwezig is, verwarmt het bad zich redelijk snel op. Wij hebben dan ook nog geen bad aangelegd met een verwarmingsinstallatie,' erkent hij volmondig.

Tenslotte

Als het aanleggen van natuurlijke zwembaden of zwembaden zo'n specialisme is, welke tips hebben de drie partijen nog te bieden? 'Voor de aanleg is het belangrijk om rekening te houden met het grondwater. Er zal voor de aanleg een bronbemaaling geplaatst moeten worden om het grondwater uit de bouwput te houden. Op deze manier kun-

Dit klinkt heel spannend maar is niks anders dan de bacterie waar je verkouden van kan worden

nen de bodem en wanden geconstrueerd worden. Vervolgens moet er bij het vullen voldoende druk zijn van beide zijden om te voorkomen dat het water, zowel het grondwater als het zwembadwater, de muur verdrukt,' is het advies van Jeroen Janszen. 'Daarbij is het erg belangrijk dat er voldoende ruimte is om de regeneratie zone te realiseren. Dit heeft voor de opdrachtgever niet gelijk een waarde wat betreft zwembaden. Maar deze zone is voor de reiniging van essentieel belang.' Arno van Vught heeft het volgende te zeggen: 'In het geval van zwembaden komen er zeer veel facetten bij kijken die niet iedereen overziet. Vooral doorvragen over de kennis van water en vraag eens of je een bezoek mag brengen aan een aangelegde zwembad,' is zijn advies wanneer iemand overweegt om in een natuurlijk bad of zwembad te investeren. 'Verder moeten mensen zich niet blind staren op lage prijzen. Een zwembad van dezelfde grootte van 23.000 euro is niet te vergelijken met een van 35.000 euro. Want wanneer je door de algen de bodem van het bad niet meer ziet, dan is iedere investering te hoog.' Dat algen zich op de bodem en aan de wanden vestigen, is onvermijdelijk, zo erkent ook Raymond van Amerongen. Met een propje staalwol of stevige borstel heb je dat zo verwijderd.

Wie deze zomer peentjes heeft gezweet zou eens een zwembad of natuurlijk bad moeten overwegen. Heerlijk om aan het einde van de werkdag even in af te koelen en weer helemaal tot rust te komen.

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7749

Bijzondere tuinen

De mooiste groenprojecten op een rij

De Projectenparade is een overzicht van de leukste, mooiste en meest bijzondere renovaties, nieuwbouwprojecten of verbeteringen aan nieuwe en bestaande tuinen. Uw project ook op deze pagina's in De Hovenier? Stuur een e-mail naar Lieke van der Weijde (lieke@nwst.nl) en u krijgt alle juiste formulieren toegestuurd.

SIERVIJVER HEERDE

Ecolan heeft een siervijver van 600 vierkante meter gerealiseerd in Heerde. De vijver bestaat uit twee membramen die op locatie aan elkaar verbonden zijn door middel van fixatie met KS 205 en multisealant.

Auga heeft de schuimfonteinen aangeleverd. Deze fonteinen zorgen voor extra zuurstof in het water en voor een mooie uitstraling.

BEDRIJFSVIJVER BIJ FARWICK GROENSPECIALISTEN

Het membraam in deze vijver is gemaakt van 1,2 mm-dik Ecolan. In totaal gaat het om 400 vierkante meter die *pre-fab* thermisch gelast is op de fabriek.

Door deze methode is de installatietijd op locatie maar heel beperkt en vooral efficiënt uit te voeren. Door het op maat maken van 2d-membranen is er nagenoeg geen overschot of afvalfolie. Er wordt zodoende veel materiaal en dus geld bespaard.

Deze vijver heeft meerdere functies. Er is water voorhanden voor de brandweer bij een calamiteit. Door de uitstraling is het pand van Farwick bovendien een blikvanger voor de omgeving.

PARTICULIERE TUIN ZWOLLE

In deze landelijke tuin is deze nieuw gerealiseerde vijver het natuurlijke middelpunt. De 1000 m² Ecolan is in twee membramen aangebracht in samenwerking met Hoveniersbedrijf Bouwman – Buitenleven uit Lelystad. Het ontwerp is van de hand van Luuk Bouwman.

Het eiland in de vijver is toegankelijk via zes betonnen stapstenen, geleverd door de firma Creastone uit Beltrum. De folieverbinding tussen de twee membramen is duurzaam waterdicht gemaakt.

Na aanleg en vullen van de vijver is er direct gestart met de aanplant van de noodzakelijk zuurstofinbrengende onderwaterbeplanting. In de zanderige bodem is een assortiment aangeplant van:

- *Potamogeton Lucens* (glanzend fonteinkruid)
- *Elodea densa* (waterpest)
- *Myriophyllum spicatum* (aarvederkruid)

Om de vijver extra sierwaarde te geven staan er meerdere grotere waterlelies. Deze waterlelies zullen in de nabije toekomst een gedeelte oppervlakte begroeiing (schaduw) geven. Bovendien bieden ze natuurlijk de sierwaarde van de mooie waterleliebloemen.

PLONSPLAS

Camping de Molenhof in Weerseloo is de opdrachtgever van dit recreatieve project. Het project is in totaal binnen drie weken gerealiseerd. De benodigdheden zijn opgemeten volgens de basislijn opmeetmethode en is totaal 4000 vierkante meter. Op de Ecolan-folie is 60 centimeter schoon zand aangebracht.

Daarbij hebben ze vier Ecolan Systeem C. maat-membranen aangeleverd, waarvan de grootste 1600 vierkante meter is in één membraam. Het oordeel van deze methode is een minimale hoeveelheid werkzaamheden op locatie sealings- waardoor de membranen volgens het legplan binnen één werkdag waren geplaatst en met elkaar verbonden.

Om potentiële, externe schade te voorkomen is er op de EPDM door middel van een KS 205-spuitlijmsysteem een extra 300 grams polyfelt-Geo-textiel beschermfolie op de Ecolan 1 mm aangebracht.

ECOLAN®
Topkwaliteit vijverfolie

EPDM vijverfolie op maat, advies en persoonlijke begeleiding voor de optimale 2D en 3D vijvers.

ECOLAN®, EPDM vijverfolie van professionals

- ✓ Blijvend flexibel, ook na jaren van gebruik
- ✓ Eco vriendelijk, vissen kunnen direct uitgezet worden
- ✓ Op maat gemaakt 2D EPDM tot wel 3.000 m² uit één stuk
- ✓ 3D in vorm gelast voor bijna iedere vijver met vlakke bodem
- ✓ Verwachte levensduur van 30 jaar
- ✓ Eigen opleidingsinstituut voor hoveniers en vijverspecialisten
- ✓ Direct uit de Nederlandse fabriek leverbaar

www.ecolan.nl

INFRAWEEDEER

ONKRUID VERWIJDEREN MET INFRAROOD

MASTER 510

- Verticaal gestuurde energie met een temperatuur van 1000 C°
- Geen open vlam veilig in gebruik alleen verticale straling
- Flexibel en ideaal voor de kleiner oppervlaktes
- zuinig in energie verbruik
- licht in gewicht gemakkelijk manoeuvreerbaar

ECO PROPAN

- Hand gedragen
- Eventueel met steunwiel

Lankhaar Techniek

Telefoon (0416) 35 57 70 • Fax (0416) 35 57 79
info@lankhaartechniek.nl • www.lankhaartechniek.nl

MP SERIE 3-DELIGE CIRKELMAAIERS

Laagste brandstofgebruik door licht gewicht (Domex®)

Grootste werkbreedte (300, 330 Of 350 cm)

Hoogste motorvermogen (49 - 65pk Kubota® Commonrail turbodiesel)

Smalste transportbreedte (1.65 meter transportbreedte)

Luxe cabine met airco

RANSOMES
A Textron Company

Pols Groep | +31 (0) 181 45 88 45 | info@pols.nl | www.pols.nl

ZWEMVIJVER GEREALISEERD MET BODEMMALLEN

De zwemvijver is een parel in de tuin die ontworpen en gerealiseerd is door Dreampool. Het water wordt helder gehouden door een groot geïntegreerd plantenfilter. Bij de aanleg is gekozen om in de constructie een bodemmal te gebruiken. De bodemmal wordt dan in de Ecolanfabriek op de EPDM (1,2 mm) gelegd, overgetrokken en dan worden thermisch de verticale wanden er aan vast gelast.

EPDM-folie heeft voor zwemvijvers de eigenschap dat het warmte absorbeert. Dat geeft in het voorjaar al snel een temperatuurstijging van 3 à 4 graden. Tevens is een zwemvijver ten opzichte van een zwembad in gebruik aanzienlijk voordeliger en ook bij minder zwemgebruik een plaatje in de tuin.

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7701

Planten als concurrent

Hoe is het om samen te leven met een hovenier?

Veel hoveniers gaan voor dag en dauw de deur uit om pas laat weer thuis te komen. Ze draaien vaak veel uren, ook in de avonden en weekenden. Maar wat vindt het thuisfront daar eigenlijk van? Voelt de partner van een groenwerker zich soms ook automatisch een groene weduwe/weduwenaar? Annet Everts, Jamy Gorter en Niko Sinnige doen hun verhaal.

Auteur: Mélusine Janssen

Annet Everts is de vrouw van Bennie Everts van Hoveniersbedrijf Everts in Gasselternijveen. Ze leerde hem in 1981 kennen omdat ze naast hem kwam te wonen. In 1986 trouwden ze; ze hebben drie kinderen.

‘Mijn moeder en ik hadden destijds samen een bloemenwinkel aan huis in Gasselternijveen. Bennie werkte bij de agrarische bedrijfsverzorging – wat tegenwoordig AB Oost heet – en had verstand van het land bewerken. Gaandeweg vroegen klanten in de winkel niet alleen naar

bloemen en planten, maar ook om wat hulp in de tuin. Bennie pakte dit op en vond het zo leuk dat hij besloot een hoveniersopleiding te gaan volgen. In de tijd dat hij zijn diploma behaalde, werden tuinen steeds meer een trend: programma’s als *Eigen Huis en Tuin* waren enorm populair. In januari 1992 startte Bennie zijn eigen bedrijf vanuit ons huisadres. In december van datzelfde jaar overleed mijn moeder en ik draaide de bloemenwinkel in mijn eentje. Vijf jaar lang hadden Bennie en ik ieder ons eigen bedrijf. Onze drie kinderen waren nog

klein, dus dat waren drukke tijden. ‘s Nachts om twaalf uur stond ik de tuinplantjes nog water te geven en ‘s morgens moest ik weer vroeg naar de bloemenveiling in Eelde voor mijn winkel. Bennie was overdag aan het werk en naast de klanten in mijn bloemenwinkel kreeg ik ook nog eens klanten van hem aan de telefoon.

Schuldgevoel

Je zit in die *flow* en dan doe je dat allemaal, maar op een gegeven moment is het op, dan is

INTERVIEW

'Je zit in zo'n flow waarin je dat allemaal gewoon doet, maar op een gegeven moment is het op en dan is het niet werkbaar meer'

het gewoon niet werkbaar meer. Ik liep met een schuldgevoel rond: tegenover de kinderen en ook tegenover de bloemenwinkel. We hadden er inmiddels wel personeel bij in de winkel omdat mijn moeder was weggevallen, maar toch. Dan moet je een keuze maken, want beide bedrijven honderd procent goed doen, dat ging niet. We besloten de winkel te sluiten en samen verder te gaan met alleen het hoveniersbedrijf, omdat ik ook plantenkennis had en er veel toekomst zat in het hoveniersbedrijf. Ik deed de boekhouding en haalde ook vaak materialen, zoals hout en stenen, of ik bracht de jongens naar de werkplek. Wanneer de kinderen naar school waren, werkte ik af en toe ook mee in de tuinen van klanten, maar wanneer zij vrij waren, was ik weer thuis.

Makkelijker schuiven

Voor mij voelde het hoveniersbedrijf veel vrijer. Met een winkel ben je iedere dag van half negen tot zes uur geopend; dan moet je altijd wat regelen. Nu, met alleen het hoveniersbedrijf, kon ik makkelijker schuiven als er 's morgens wat bijzonders was. Dan deed ik dat werk 's middags of 's avonds wel. Wij wonen nog op dezelfde plaats en de winkelruimte wilden we eigenlijk inrichten als ruimte waar we ook klanten konden ontvangen, maar door de drukte is het er nooit van gekomen. Het is een braakliggende ruimte in huis gebleven. De kinderen zijn inmiddels volwassen. De oudste van 29 heeft al een kleine, de middelste van 26 is ook uit huis en de jongste van 20 studeert in Dronten aan de hogere landbouwschool.

Fusie met ander hoveniersbedrijf

Bennies bedrijf fuseert dit jaar met Rozenveld Hoveniers uit Gieten en hierbij moeten we beiden ook weer onze draai vinden. Alle werkzaamheden vinden nu plaats vanuit Gieten, dus het personeel en de bus vertrekken niet meer vanuit Gasselternijveen naar de verscheidene werkplekken toe.

Bennie komt van een boerderij en in drukke tijden werkte iedereen gewoon mee. Zo zijn onze kinderen ook opgevoed. Is het druk en heb je tijd, dan help je mee met gras inzaaien of schoffelen. Niet dat ze dat altijd even leuk vonden. Maar wij zeiden: "Het is ook jullie brood." Als ik nu zie hoe onze kinderen zich presenteren, ook in hun banen, dan zie je dat ze uit een ondernemersgezin komen. Ze weten van aanpakken.'

Jan Lamers en Jamy Gorter

Jamy Gorter woont samen met haar vriend Jan Lamers van LaHeij Hoveniers in Groesbeek. Ze leerden elkaar in 2012 kennen bij een concert van Rowwen Hèze. Jan was toen al zo'n anderhalf jaar hovenier. Ze zijn nu zes jaar samen.

'Jan maakt echt lange dagen. 's Morgens rond zeven uur is hij vaak al weg en als hij thuis komt, is het even tien minuten eten, waarna hij 's avonds vaak weer naar klanten toe moet. Toen ik hem pas kende, hadden hij en zijn partner Mike Heijnen het ook al druk. Vooral in de zomer was het natuurlijk

topdrukke. In de winter breekt er meestal een rustiger periode aan. Klussen die nu blijven liggen, schuift Jan door naar de winter. Op zaterdag werkt hij ook altijd en op zondag doet hij 's ochtends vaak de boekhouding. Jan is altijd druk. Ik kan goed alleen zijn, hoor, maar soms vind ik het jammer en denk ik: het zou ook weleens leuk zijn om een dagje samen te hebben. Het is momenteel ook wel topdrukke; straks is het hopelijk weer iets rustiger.

Behoorlijke tuin

Jan komt van een grote boerderij in Groesbeek.

'Soms gaat het weleens door me heen: had hij maar gewoon een baan van negen tot vijf'

Zijn vader wordt een dagje ouder en Jan springt dan vaak bij. Dan moet er iets geboord worden of hij helpt mee als de lammeren geboren worden. Nu moet er weer worden gehooïd en dan helpt hij ook. Jan praat thuis wel over zijn werk, waardoor ik iets meer verstand van planten heb gekregen. Ik kom uit een rijtjeswoning en de tuin daar was maar een paar vierkante meter, niet groot. Nu hebben wij een behoorlijke tuin en die houd ik zelf bij, want daar doet Jan niks aan. Eén keer per week maai ik het gras en haal ik het onkruid weg. Verder hebben we nog een moestuin, waarin we onder andere broccoli, bloemkool, sla, courgettes, tomaten en wortels kweken. Alles onbespoten. Hoe ik de tuin moet onderhouden, dat heb ik allemaal van Jan geleerd. Hij deed me vaak voor hoe ik bepaalde dingen moest doen: dit moet je tot zover kort knippen of iets dergelijks. Nu ben ik er zelf ook veel handiger in.

's Avonds om half elf thuis

Ik werk in de zorg, ik ben verzorgende IG (individuele gezondheidszorg) en draai onregelmatige diensten. Wanneer ik avonddienst heb, schuift Jan vaak bij zijn moeder aan met eten, dus dan hoeft ik niet te koken. Als ik avonddienst heb, ben ik tussendoor voor Jan bezig; dan moet ik bijvoorbeeld ergens planten halen of bepaalde onderdelen. Ik ben vaak wel een dag in de week kwijt aan werk voor Jan. Soms gaat het weleens door me heen: had hij maar gewoon een baan van negen tot vijf. Er zijn van die weken dat hij pas 's avonds om half elf thuiskomt. Dan gaat het door me heen: dat is toch geen leven zo? Voor hem dan, bedoel ik. Ik denk vaak: hoe houd je het vol? Maar Jan heeft toch altijd plezier in zijn werk. Hij vindt het nooit erg om zulke lange dagen te maken. Maar goed, als hij er 's avonds niet is, ben ik zelf ook wel bezig, in huis, in de tuin of ik ga naar een vriendin. Maar als we een verjaardag hebben of zo, dan maakt hij daar wel tijd voor. Het is nou ook weer niet zo dat hij alles opgeeft voor zijn werk.'

7 min. leestijd

INTERVIEW

Nico Sinnige is de vriend van Marjorie Welling, die sinds tien jaar haar eigen hoveniersbedrijf De Tuinvrouw heeft in Koog aan de Zaan.

'Van ons twintigste tot ons dertigste hebben we allebei veel gereisd. Marjorie heeft altijd al groene vingers gehad en terug in Nederland werd ze her en der gevraagd om tuinen te onderhouden. Op een gegeven moment besloot ze de hoveniersopleiding te gaan volgen en daarna begon ze haar eigen bedrijf De Tuinvrouw. Het is eigenlijk heel organisch gegaan; zonder een vast vooropgezet plan aardden we weer in de Nederlandse samenleving. Ik had de mogelijkheid om zelfstandig timmerman te worden en startte mijn bedrijf Timmer aan de Zaan. Zodoende werden we allebei ondernemers en we helpen elkaar met tips en tricks. Ik nam al snel een accountant in de arm voor mijn administratie. Marjorie is veel scherper dan ik wat de administratie betreft en doet vrijwel alles zelf. Maar als ik iets hoorde van mijn accountant over bepaalde voordelen of iets dergelijks, dan vertelde ik dat haar. In haar tuinontwerpen komt soms een zitje voor of een steigertje; dan kan ik ook mijn expertise geven in de vorm van advies, of ik bouw mee. Zo hebben we samen een pergola gebouwd en bankjes voor in tuinen bij klanten. Met mijn eigen bedrijf bouw ik ook huizen voor opdrachtgevers en daar hoort meestal een tuin bij. Dan ontwerpt Marjorie de tuin.

Kwaliteit in plaats van kwantiteit

Verder ondersteunen we elkaar waar mogelijk. Na een rottdag met een vervelende klant kunnen we tegen elkaar zeggen: Nu draaf je teveel door, of: Je bent teveel aan het pleasen, of: Laat het even met rust, slaap er een nachtje over, morgen ziet het er weer anders uit. We kennen beiden het klappen van de zweep. Marjorie heeft haar hovenierswerkzaamheden altijd goed binnen de perken weten te

Nico Sinnige en Marjorie Welling

houden en ook ik probeer niet meer dan veertig uur per week te werken. Ik ben vaak wat vroeger van huis dan Marjorie en zij komt weer wat later thuis dan ik, maar 's avonds eten we altijd samen. En in de weekenden zijn we vrij. Qua werk hebben we hetzelfde idee: je moet goed werk leveren, dus kwaliteit in plaats van alleen maar kwantiteit. Marjorie is heel goed in plannen, dus zaken lopen meestal niet uit en dingen worden niet te laat geleverd. Er kunnen natuurlijk onverwachte dingen gebeuren; soms kan het hard regenen, of het kan voorkomen dat zij net ergens gras heeft aangelegd en dat het heel warm is geworden. Dan kan ze er nog wel even een uurtje heen gaan. Maar het is nooit voorgekomen dat ik haar dan een hele zaterdag niet zie.

Arbeidsvreugde

Dit betekent dat zij weleens klanten heeft moeten teleurstellen, omdat ze niet meer werk wil aannemen. Dit probeert ze dan onder te brengen bij collega's. Of ze zegt: In september bent u de eerste. Dat is echt iets wat ik aan Marjorie bewonder; hoe sneller en eerlijker je tegen mensen bent, hoe efficiënter het is. Dat werkt het beste. Dan heb ik het weer over het begrip kwaliteit versus kwantiteit: wij willen ons werk niet gehaast uitvoeren, maar echt met aandacht, zodat je een zo goed mogelijk resultaat krijgt. Dat levert ook arbeidsvreugde op.

We hebben veel gewandeld in Nederland en Duitsland. Marjorie noemt dan alle namen van de

bloemen en planten. Ik heb altijd erg mijn best gedaan om ze te onthouden en uiteindelijk herken ik wel alle planten, maar de namen weet ik nog steeds niet allemaal. Ik help haar weer met kennis over straatwerk en dingen afhangen. Straatwerk vindt ze niet het leukste werk, maar een goede collega van haar, ook een vrouw, vindt dat wél en dit soort werk legt Marjorie dan vaak bij haar neer.

Extra tuinvrouw

Het gaat goed met haar bedrijf. Het enige waar Marjorie tegenaan loopt, is dat ze steeds vaker nee moet verkopen. Dus ze is naarstig op zoek naar een extra tuinvrouw, die in eerste instantie misschien als stagiaire mee kan, maar met wie ze uiteindelijk wil gaan samenwerken. Dat is belangrijk voor de komende jaren, zodat ze als hovenier kan groeien. In de omgeving zijn er genoeg mannelijke hoveniers die ingeschakeld kunnen worden, maar daarvoor bellen mensen niet naar De Tuinvrouw. Veel van Marjories klanten vinden het juist fijn dat zij een vrouw is. Ze heeft oudere vrouwen als klant die het prettiger vinden om een vrouw over de vloer te krijgen.'

'Ik ben vaak wat vroeger van huis dan Marjorie en zij komt weer wat later thuis dan ik, maar 's avonds eten we altijd samen'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7702

Nationale Demodag Hoveniers is er dit jaar voor alle groenprofessionals

'Naast aandacht voor het gazon is er meer ruimte voor beplanting'

De derde woensdag van september is het weer de Nationale Demodag Hoveniers. Zowel de naam van de voormalige Gazon Demodag als het programma gaat dit jaar op de schop. Tijdens alweer de negentiende editie is de opzet nog breder, met een groter aanbod aan machines, live demonstraties en tips en adviezen voor een duurzaam en effectief groenbeheer.

Steeds meer mensen roepen om meer biodiversiteit in de groene ruimte. Tuinen, berm, groenstroken, plantsoenen en parken worden daarom steeds vaker ingezaaid met speciale gras-kruidentvegetatie. De Nationale Demodag Hoveniers met als thema 'De levende tuin' is de perfecte gelegenheid om hiervoor inspiratie en kennis op te doen.

Prachtgelegenheid

Kuypers Graszoden in Biezenmortel mag dit jaar wederom als gastheer optreden van de Nationale Demodag Hoveniers. Daar is eigenaar Jorg Kuypers maar wat blij mee. 'Met begroeningsspecialist Jan Krijnen van Advanta en bodemkundig adviseur Jeffrey Jansen van DCM zijn we volop bezig met het prepareren van het grote demoterrein, zodat alles er straks in september pico bello bij ligt.' Ook Jansen vindt het ontzettend leuk om aan de organisatie van zo'n mooi vak-evenement mee te doen:

'Bemesten, maaien, verticuteren, afzuigen, doorzaaien, werkelijk alles komt aan de orde'

'Ik heb zelf jaren als hovenier gewerkt en weet als geen ander wat mensen willen zien op zo'n dag. Het verrijkt je vakbekwaamheid en is ook een prachtgelegenheid om bij te praten en ervaringen uit te wisselen. Komen dus!'

Voor alle groenprofessionals

Bezoekers krijgen tijdens de Demodag tal van oplossingen aangedragen die veelal direct toepasbaar zijn in de werksituatie. Het thema is dit

jaar 'De levende tuin'. Door de keuze voor dit brede thema valt er meer te leren over diverse onderwerpen dan voorgaande jaren. Vandaar ook de keuze voor een meer veelzijdige onderwerpenmarkt. Bij die vernieuwde en brede aanpak past de nieuwe naam van het evenement precies, zegt René de Munnik, manager communicatie van organiserende partij Advanta. 'We willen met deze praktijkdag de focus verbreden tot de levende tuin. Dat betekent naast aandacht voor het gazon meer ruimte voor beplanting. En dat zie je terug op de sterk uitgebreide onderwerpenmarkt met bomen en plantgoed, biologische plaagbeheersing en tuinbenodigdheden. Vandaar de aanpassing van de naam. "Nationaal" en "Demodag" zijn uiteraard gebleven. We richten ons met deze landelijke vakdag op alle groenprofessionals in Nederland.' Gerrit Klop van DCM, het andere organiserende bedrijf, legt uit wat u precies kunt verwachten van

3 min. leestijd

ACHTERGROND

Kuypers Graszoden

Klop: "s Middags staan onderhoud en herstel op het programma met de jaarlijkse opknapbeurt als insteek. Bemesten, maaien, verticuteren, afzuigen, doorzaaien, werkelijk alles komt aan de orde. Dit wordt echt uniek en enorm interessant voor hoveniers. Het 10.000 vierkante meter grote demoterrein biedt uiteraard ook weer de nodige ruimte voor allerlei proef- en testvakken. Zo laten wij het effect van verschillende bodemverbetersaars en meststoffen zien, allemaal om te tonen wat werkt en wat niet. En verder is er aandacht voor de aanpak van storende lagen in de bodem.' Advanta heeft verschillende voorbeeldgazons aangelegd én een biodiversiteitsetalage met fraaie veldbloemenobjecten die passen binnen duurzaam groenbeheer.

de onderwerpenmarkt: "s Ochtends laten we stapsgewijs de verschillende facetten rond de aanleg van een nieuw gazon zien, van bodemanalyse en -bewerking tot graszoden leggen.'

Geen statische opstellingen

Nieuw tijdens deze negende editie zijn ook de centrale themademonstraties. De Munnik: 'Het demoaspect is wat onze dag onderscheidt van andere bijeenkomsten en events. Onderhoudsmachines zie je tijdens de Demodag daadwerkelijk in actie en je staat met twee benen in de praktijk. We willen pertinent geen beurs zijn met statische opstellingen!'

De Nationale Demodag Hoveniers is een initiatief van graszaadbedrijf Limagrain Advanta en meststoffenleverancier DCM en wordt mede mogelijk gemaakt door Stierman De Leeuw, Etesia, Vredo, Lankhaar Techniek, Stihl, Eliet, Herco Machinery, Wolterinck, Josta tuinmachines, Rajo, Kuypers Graszoden, Van den Borne, Fertilab, Biocontrole, Donar Groen, Simpul en Groenbeurs Haaren.

Gratis aanmelden

De Nationale Demodag Hoveniers wordt op woensdag 19 september aanstaande gehouden in Biezenmortel. De toegang is gratis na voorinschrijving op www.demodaghoveniers.nl. Er is een doorlopend programma van 09.00 tot 17.00 uur.

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7703

Demonstratie Eliet

Demonstratie gras

Demonstratie Eliet

'Van een kleine tuin maak ik een bloemenmandje'

Een portret van een hovenier die houdt van het grote gebaar in een kleine tuin

Rob Verlinden

Voor opvallend en subtiel hoef je niet bij hem aan te kloppen; de tuinen van Rob Verlinden zijn uitbundig en uitgesproken. Net als Verlinden zelf.

'Kijk nou toch eens naar die begonia! Doet het fantastisch en is er in waanzinnig veel kleuren!'

Auteur: Suzanne de Boer

In 2022 staat Almere in het teken van de wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade. En daarvoor wordt nu al flink aan de weg getimmerd. In de Almeerse City Mall bijvoorbeeld, waar het team van Rob Verlinden een tuin midden in een winkelstraat aanlegt. 'We hebben hier geen tegel verplaatst, zijn gewoon met het plaatsen van hagen in bakken begonnen', vertelt Verlinden. 'In feite zijn het twee u-vormen van *Euonymus* 'Dart's Blanket' – kardinaalsmuts, weer eens iets anders dan een haag van klimop, en leuk bloeiend. Die hagen zijn niet goedkoop, maar wel al lekker hoog, zo'n tweeënhalve meter. Die u-vormen hebben we net niet helemaal tegen elkaar gezet. In het midden zitten

nu twee openingen van een meter. Dat zijn de in- en uitgang van deze stadstuin. Daarbinnen staan bakken: vierkant, rechthoekig, rond, hoog en lager, met allerlei planten erin, in rood, geel, wit, paars en roze. Daartussen komen nog bankjes, zodat mensen tijdens het winkelen even tussen het groen tot rust kunnen komen.'

Dat kan bijvoorbeeld naast de moerassen in pot, een vondst van Verlinden die voor veel consumenten een heel nieuw assortiment van planten ontsluit. 'Zoals de *Colocasia*-familie, planten met dubbelgekleurd blad: fris groen en heel donker. Tegenwoordig zetten kwekers veel landplanten

op waterwortels en maken er zo waterplanten van. Die kun je goed in moerasbakken zetten, want je hoeft niet altijd een vijver te hebben. Dat wil opa ook niet meer, want die is als de dood dat zijn kleinkinderen erin vallen. Deze bakken zijn dicht aan de onderkant, dus geef je ze water, dan blijft de aarde lekker nat. En je hebt er een heel scala aan bijzondere planten voor. Zelf zet ik er *Sarracenia* in; dat is een vleeseter.'

Arboretum op alfabet

Dat Verlinden in de stad aan het werk is, heeft het winkelend publiek al snel door. 'Bent u het echt?' En als er bevestigend wordt geknikt: 'U bent mijn

6 min. leestijd

INTERVIEW

Colocasia esculenta met blad in twee kleuren in de moerasbak.

favoriete tv-tuinman! Wanneer komt u bij mij de tuin eens doen?' Er dient doorgewerkt te worden; het camerateam van Robs Grote Tuinverbouwing staat al te wachten en er moeten nog wel wat pallets planten in de grond, maar Verlinden neemt de tijd: voor iedereen is er een lach, een vriendelijk woord, een enthousiaste reactie. 'Dit is allemaal in het kader van de Floriade. Die wordt echt prachtig. Dit is de zevende editie en ik denk dat dit een van de mooiste gaat worden. Gaat dat zien!'

Verlinden is vooral enthousiast over het arboretum met laanbomen dat wordt aangelegd. 'In vierkante bakken en op alfabet. En dan niet met van die dingetjes op de groei, maar met monumentale bomen op leeftijd, van prachtige kwekers. Dat wordt fantastisch mooi. We zijn de beukenhoek al wezen filmen; zulke prachtige soorten, je weet niet wat je ziet. Met vaste planten gaan ze dat ook doen. Echt heel gaaf. Het thema dat Almere aan de Floriade geeft, is Growing Green Cities. Landschapsarchitect Niek Roozen zit achter het ontwerp; die draagt de groene gedachte helemaal uit. Dat doet hij heel goed; hij is echt de plantenman. Kijk, ik ben een plantendoot, maar hij ook. Hij wil een miljoen *Scilla-bluebells* in het bos zetten. Reken maar dat dat mooi is.'

Zelf heeft het team van Verlinden drie jaar geleden al een promotietuin aangelegd. 'We gaan ervan uit dat er in 2022 geen afval meer is. Dus hebben we die tuin gemaakt van afgedankt materiaal dat we recycleden: planten, grond en harde materialen als bestrating. In de tuin hier in de City Mall maakt mijn collega een kunstwerk, om te laten zien dat je afval eigenlijk voor van alles kunt gebruiken.'

Het kunstwerk van afval.

Cultuurnatuur

Maar hoe duurzaam is Verlinden zelf eigenlijk? Op televisie zien we hem vaak met massa's planten in de weer. Als die gaan groeien, zullen er toch al snel weer een paar uit moeten, toch? 'Mensen zeggen weleens: Rob, je zet alles zo vol, zo dicht op elkaar. Maar we leven in het nu-tijdperk. Als mensen een tuin kopen, willen ze meteen de beleving zoals die moet zijn. Als je zegt: alles moet nog een beetje groeien, maar over vijf jaar is het een mooie tuin, dan zijn ze teleurgesteld. Van een nieuwe auto wil je ook dat hij glimt, toch? Het is charmant om op de natuur te wachten, maar dan moet je wel de tijd hebben en dat moet je willen. Kleinere tuinen moet je gewoon zien als een bloemenmandje. Zet ze lekker vol en als er een takje in de weg zit, knip je het af. En heb je een plantje dat het slecht doet, dan vervang je het gewoon.'

'Ik heb de kamerplant eindelijk populair gekregen, en weet je waarom? Omdat ik zei: Neem hem mee, zet hem neer en ga er direct van genieten, want hij wordt elke dag lelijker. En als hij echt lelijk geworden is, doe je hem weg en koop je een nieuwe. Daar moet je niet te ingewikkeld over doen. Het zijn allemaal consumentenartikelen; ze worden voor jou gekweekt. Omdat jij een band wilt met de natuur. Maar het is cultuurnatuur die we in ons huis en in de tuin zetten. We mogen geen giftige middelen meer gebruiken om onze planten te verzorgen of ziektes en diertjes tegen te gaan, dus zijn kwekers allerlei soorten aan het kruisen om sterke planten te krijgen die ziekteresistent zijn. Al die resistente rassen zijn kunstmatig. We hebben ze gekruist om ze zó te krijgen als wij ze willen. Zet je die in de natuur, dan gaan ze binnen de kortste

'We hebben hier geen tegel verplaatst, zijn gewoon met het plaatsen van hagen in bakken begonnen'

Rob in al zijn enthousiasme.

keren dood. Maar dat geeft niet. Jij kunt er in je tuin van genieten. Je staat namelijk niet in dienst van je tuin, je tuin staat in dienst van jou.'

Van stratenmaker naar hovenier

Cultuurnatuur of niet, Verlinden juicht de groeiende groene golf toe. 'Door de voedingsindustrie en de moestuintjes van Albert Heijn is de aandacht voor groen weer terug. Consumenten zijn de laatste tijd meer bezig met goed en gezond; dat is een mooie ontwikkeling. Tachtig procent van Nederland heeft een klein tuintje en besteedt daar het meeste geld aan per vierkante meter. Al was dat tot voor kort vooral aan harde materialen: een schutting, een terras met een loungeset. Het enige groen kwam van Heineken, want levend groen was gedoe.'

'Als mensen een tuin kopen, willen ze meteen de beleving zoals die moet zijn'

'Af en toe mochten we een paar bloeiende bakken in de tuin zetten en dat vonden ze dan eigenlijk heel leuk. En prima te onderhouden, want die bakken zijn overzichtelijk en het enige gereedschap dat je nodig hebt, zijn je eigen twee handen en een snoeischaar. Een paar jaar geleden waren hoveniers meer stratenmakers, maar nu zijn ze weer met planten bezig. Er zijn ook zo veel mooie soorten. Neem nou de nieuwe begonia's, die zijn geweldig. Mensen vinden het vaak omaplanten, maar ze zijn zo gezond als wat. Je hebt ze in het geel, wit, roze, oudroze, rood. Ze stralen in je tuin.'

In kleine tuinen wil Verlinden ook graag gebruiken van hagen: 'Je hebt ze kant-en-klaar, ze zijn smal, nemen niet veel ruimte in, doen het in een bak en in de volle grond, ze bloeien eventueel en ze gaan omhoog, zodat je er bijvoorbeeld een kliko achter kunt verstoppen. Ideaal!'

In de moerasbak de vleesetende plant *Sarracenia*.

Voor de haag van kardinaalsmuts (*Euonymus 'Dart's Blanket'*) komen knalroze gevulde lelies.

Werk aan de winkel: er moet nog veel de grond in.

'Planten zijn slimmer dan dieren'

Mocht je na het lezen van dit interview denken dat Verlinden vooral voor snel gekweekte, makkelijk te vervangen planten gaat, dan heb je het bij het verkeerde eind. 'Omdat ik een halve bioloog ben, heb ik voor elke plant of bloem bewondering. Cactussen bijvoorbeeld. In Chili, in het droogste gebied ter wereld, is er tussen nacht en dag een heel kort moment van kou naar warmte, een moment waarop dauw ontstaat. Dat vocht in de lucht loopt vanaf de stekels naar de ribben van de cactus en stroomt dan naar de wortels van de plant, zodat de plant water heeft. Zo vernuftig. Daar heeft de bevolking in dat droge gebied de kunst van afgekeken. Nu telen ze daar tomaten langs een touwconstructie die op dezelfde manier het vocht leidt.'

'Planten zijn eigenlijk ook slimmer dan dieren. Vleesetende planten, bijvoorbeeld, lokken met hun bloem aan de bovenkant een insect dat hen bestuift. Vervolgens gaan ze beneden geuren, waar het diertje – nog dronken – op afkomt, en dan eten ze het op. Een ficuszaadje dat op een boom valt, ontwikkelt wortels in de grond. Is de ficus eenmaal gesetteld, dan wurgt hij de boom die zo vriendelijk was hem op te vangen en neemt hij zijn plaats in. En die bosbranden in Australië, dat doen de eucalyptusbomen. Die laten hun bast vallen en steken daarmee het bos in de fik om hun concurrenten uit te schakelen. Hun zaad stratificeert door de warmte en komt dan op. Zo slim zijn planten.'

Dat aanprijzen gaat Verlinden goed af, maar waar hij wel een beetje spijt van heeft, is het promoten van de tuinoverkapping. 'Tegenwoordig worden veel van die toch al kleine tuintjes voor de helft overschaduwd. Dat is jammer. Mijn idee was een open, lichte overkapping, als een pergola waar je klimmers tegenop liet groeien, zodat je een soort tuinkamer kreeg. Maar dat is een beetje uit de hand gelopen. Het dichte dak lijkt nu meer een middel om de tuinkussens niet nat te laten worden. En donker dat het daaronder is!' Gelukkig is daar ook iets moois voor gekweekt: *Streptocarpus*

saxorum. 'Die plant kennen we voor binnen, maar buiten doet hij het net zo goed. Hij kan echt in de schaduw staan. Hij blijft bloeien, ook al is het donker, want tegen zon kan hij niet. Het is een waanzinnig ding.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7704

Een snelle, dichte grasmatt dankzij jarenlange kennis en innovatie

'Met name de combinatie van 4turf-gras en de ProNitro-coating zorgt voor betere resultaten'

Een vol, groen grasveld: heerlijk om op te picknicken, te voetballen of gewoon te spelen. Helaas kan gras vertrapt raken: denk aan schadeplekken na een grootschalig evenement als een muzikfestival. Maar de ontwikkelingen gaan snel. Het merk Top Green, dat in zesentwintig landen op de markt is, is de laatste jaren verder doorontwikkeld. Gevolg: rassen met een grotere zodedichtheid en hogere betredingstolerantie.

Auteur: Guus van Rijswijk

Bij het merk Top Green van DLF zijn zeven dealers betrokken, die als gesprekspartner fungeren voor alle zaken op het gebied van gras en grasonderhoud. Ze kunnen klanten snel en accuraat van dienst zijn, vertelt Henk Roelofsen van DLF: 'Hét grote voordeel van de dealer voor de eindgebruiker is de adviesfunctie. Daarin schuilt de sterkte van dit merk.' De innovaties bij Top Green volgen elkaar snel op, stelt hij. 'De laatste innovaties zijn vertegenwoordigd in verschillende graszaadmeng-

sels, zoals Top Gazon ProNitro, Top Extra en Top Balance.'

Volwaardig, dicht grastapijt

De innovatie ProNitro is een minerale stikstofcoating die op graszaad wordt aangebracht, vertelt Roelofsen. 'Het werkt als volgt: elk zaadje krijgt een eigen "ontbijtpakketje" van stikstof mee, wat een supersnelle groeistart garandeert.' Door verschillende graszaadmengsels te behandelen

met de coating ProNitro, groeien kiemplantjes, die zich in een kwetsbaar stadium bevinden, snel door: 'Hierdoor vestigen zich in de grasmatt meer plantjes, die uitgroeien tot volwassen grassen. Bij ProNitro-gecoat graszaad zien we tot 30 procent meer grasplantjes ontstaan. Daardoor heb je veel sneller en makkelijker weer een volwaardig, dicht grastapijt. Hierdoor zijn er minder problemen met onkruiden en straatgras. De ProNitro-coating (nu verkrijgbaar in de twee mengsels Top Balance en

Top Gazon ProNitro) wordt continu doorontwikkeld en verbeterd.'

Grasgids-beproeving

Een andere, unieke innovatie van Top Green is 4turf, vertelt Roelofsen. 'Dat is een tetraploïde Engels raaigras, een nieuw ontwikkelde grassoort. 4turf kiemt bij lagere temperaturen, 5 à 6 graden Celsius. Ook heeft deze grassoort een betere ziekte- en stresstolerantie, waardoor hij ook in de winter zijn mooie groene kleur behoudt. Vanwege het grotere wortelvolumen is de soort beter bestand tegen extreme droogte en is de betredingstolerantie vergelijkbaar met die van Engels raaigras diploïd. Dit jaar zijn de 4turf-grassen ingezaaid voor de officiële Grasgids-beproeving, wat aangeeft dat de markt gelooft in deze nieuwe grassoort. Met name de combinatie van 4turf-gras en de ProNitro-coating zorgt voor betere resultaten.'

Jaarlijkse verbetering

DLF heeft momenteel zo'n zeven dealers waaraan

TOP GREEN IN GEBRUIK BIJ VERSCHILLENDE AFNEMERS, VAN EUROPESE TOPCLUB TOT FAMEUZE GOLFBAAAN

Volgens Henk Roelofsen van DLF is de Top Green-dealer de juiste gesprekspartner voor alle zaken op het gebied van gras en gras-onderhoud: van zaden tot bemesting, van advies tot levering van producten. 'Hij kan snel en accuraat een veld beoordelen en een op maat gesneden advies voor iedere specifieke situatie geven.'

Roelofsen noemt Top Green hét Europese topmerk in de zadenbranche voor sportvelden, recreatieterreinen, gazons en plantsoenen. 'Het merk is in meer dan 26 landen op de markt. Top Green is vanwege zijn kwalitatief hoogwaardige mengsels een zeer gewaardeerd en toonaangevend merk bij professionals in de groensector. Top Green-mengsels worden breed toegepast, van Europese topclubs tot fameuze golfbanen.'

Altijd de gewenste service

Het succes achter Top Green zit volgens Roelofsen in het voortdurend meedenken met de klanten en continu blijven investeren in research en development. 'Hierdoor kan Top Green altijd de gewenste service bieden met de allernieuwste innovaties.'

Top Green wordt geleverd. Eén daarvan is Agrea, dat zegt het merk te hebben omarmd vanwege de goede ondersteuning op technisch vlak en het innovatieve karakter van het merk. Harold van den Boogaard van Agrea: 'We zijn met Top Green in zee gegaan omdat het jaarlijks verbeterde, nieuwe rassen ontwikkelt. Dit type recreatiegras onderscheidt zich wat ons betreft omdat het telkens opnieuw wordt gewaardeerd en verbeterd.'

Ingezaaid op Museumplein

Een andere Top Green-dealer van het eerste uur is GMN. Jim Tol van GMN: 'Top Green is een topmerk dat niet op iedere straathoek verkrijgbaar is. Het is uniek in de markt en wij willen ons er graag mee onderscheiden.' Tol roemt het merk met name vanwege het snelle herstel van de grasmat. 'De gemeente Amsterdam heeft meerdere jaren ervaring met het mengsel RecreaTop. Denk daarbij aan het Museumplein; dat veel wordt gebruikt voor recreatie en evenementen, zoals concerten.'

ADVERTORIAL

Goede voorbereiding

Ook Agrowin is dealer van Top Green. Volgens Gerwin Klein Wolterink koos Agrowin samen met verschillende handelaren voor het merk omdat de mengsels worden samengesteld met kwaliteitsrassen. Hij zegt goede ervaringen te hebben met de mengsels van Top Green: 'Door aandacht te besteden aan goede voorbereidingen (het loswerken van de grond in combinatie met bemesten en optimaal beregenen), komt het graszaad goed tot zijn recht. Ik ben trots als ik van een hovenier of gemeente hoor dat het gras zich al na vijf dagen begint te vestigen en dat de mat na een aantal weken al mooi dichtgroeit.'

Droogte en voedingstekorten

Klein Wolterink vindt het mooie aan Top Green dat de ontwikkelingen en innovaties gewoon doorgaan. 'We hebben nu een aantal jaren mengsels met tetraploïde soorten (4turf), waarmee we naast kwaliteit ook extreme weersomstandigheden beter de baas zijn. De diverse behandelingen van het zaad met een kiemversneller of coating zorgen ervoor dat het gras snel en optimaal kan kiemen. Ook het aanbrengen van een coating op veldbeemd zorgt ervoor dat het zich sneller kan vestigen tussen de andere soorten, vertelt hij. 'De kwaliteit van de mengsels komt onder extreme omstandigheden (droogte en voedingstekorten) aan het licht. En aangezien wij voor kwaliteit gaan, is Top Green voor ons vanzelfsprekend.'

Volgens Roelofsen is het merk Top Green nog lang niet uitontwikkeld: 'Op dit moment zijn we bezig om onze innovaties verder door te ontwikkelen. Die zoektocht gaat continu door.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7705

Plantarium 2018

Het thema van de 36e editie van Plantarium is Growing Together

Dit thema wordt door de organisatie zelf in praktijk gebracht door de samenwerking met GROEN-Direkt. Beide beurzen vinden dit jaar van 22 t/m 24 augustus 2018 plaats onder één dak. Hiermee ontstaat het grootste internationale tuinplantenevenement van het jaar met een totaalpakket van boomkwekerijaanbod, waar handel en productie business doen in een inspirerende omgeving.

Naast de 300 internationale exposanten, die een enorm assortiment boomkwekerijproducten voor de consumentenmarkt en de institutionele markt presenteren, biedt Plantarium meer. De toelevende bedrijven tonen de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van mechanisatie, teeltsystemen, gewasbescherming en nog veel meer. De noviteitenpresentatie maakt Plantarium tot dé boomkwekerijvakbeurs waar elke professional in het groene vak geweest moet zijn.

Bezoekers bij entree al verrast

'De voorbereidingen voor de beurs gaan nu hard', zegt beursmanager Jos van Lint. 'De nieuwe locatie biedt ons de mogelijkheid om de bezoekers al bij de entree te verrassen, dus dat gaan we dan ook doen.' Willemstein Hoveniers en Leuvenink Tuinen gaan de entree vormgeven, samen met Dick Baelde, hoofdarrangeur van Plantarium en GROEN-Direkt. 'We willen de bezoekers meenemen in een

verhaallijn, waarbij vergroening van de wereld centraal staat', aldus Van Lint. Er zal aandacht zijn voor Operatie Steenbreek en bezoekers worden geïnspireerd om de boodschap van het belang van het vergroenen van de omgeving mede uit te dragen in hun bedrijfsvoering.

Plattegrond

Op enkele kleine hoekjes na is de beurs volgeboekt. De plattegrond is tijdens de deelnemersvergadering in juni vastgesteld en wordt nog aangepast aan enkele wensen van deelnemers. Op de website van Plantarium staat steeds de meest actuele plattegrond. In de digitale catalogus is snel na te gaan welke bedrijven deelnemen en waar zij staan op de beurs.

Digitaal aanbod

Ook dit jaar is Varb, het digitale platform voor buitengroen, met een stand aanwezig op Plantarium.

Vorig jaar was dat nog op het kwekersplein, dit jaar op een mooie plek op de beursvloer. Zowel Stichting Beurshal als Stichting Vakbeurs voor de Boomkwekerij heeft als missie het bevorderen van de handel in sierteeltproducten, vandaar dat Varb officieel partner van Plantarium is en met een stand op de beurs aanwezig is. Beide stichtingen versterken elkaar hiermee in hun missie. In de stand van Varb kunnen bezoekers vrijblijvend het aanbod van de 800 Varb-deelnemers digitaal raadplegen en zo een compleet beeld krijgen van het aanbod in buitengroen.

Noviteiten

De vele noviteiten die op Plantarium in een toonaangevende presentatie worden gepresenteerd, zijn een belangrijk onderdeel van de beurs. 'Vernieuwing van het sortiment is belangrijk voor de toekomst. Niet alleen omdat planten steeds weerbaarder moeten worden om te kunnen wor-

3 min. leestijd

TICKET2BOSKOOP

De samenwerking tussen Plantarium en GROEN-Direkt is onder de naam Ticket2Boskoop al in 2015 ingezet. Plantarium en GROEN-Direkt houden binnen het samenwerkingsverband vast aan hun eigen identiteit. De koppeling van beide beurzen is goed voor een deelnemersveld van ruim 500 kwekers, 200 handelsbedrijven en 50 toeleveranciers.

den geteeld met zo min mogelijk belasting voor het milieu, maar ook om de afnemer te blijven verrassen. Daarom is de noviteitenkeuring een belangrijke pijler van de beurs, aldus Jos van Lint. De ingezonden noviteiten worden gekeurd en bekroond door de onafhankelijke keuringscommissie van de KVBC. De eerste aanmeldingen zijn inmiddels binnen. Aanmelden van noviteiten kan tot vrijdag 27 juli 2018.

Vorbereiding deelnemers

Bij Boomkwekerij Theo Wouters bv zijn de voorbereidingen voor de deelname aan Plantarium in volle gang. 'We hebben dit jaar een nieuwe stand laten maken. Door de toepassing van blank hout en zwart metaal krijgt de presentatie een frisse, moderne uitstraling. Naast ons grote assortiment presenteren we op een bijzondere manier onze noviteit *Euonymus japonicus* 'White Spire'. Dit is een zeer mooie witbonte, rechtopgaande *Euonymus*. Het blad is groen met een brede witte rand en behoudt zijn kleur het hele jaar rond. De plant heeft in elk seizoen zijn sierwaarde en is mooi te combineren in plantenbakken, in de gemengde border of als lage haag. Hij is winterhard tot -15 °C, aldus Yvonne Wouters.

Praktisch

Plantarium van 22 t/m 24 augustus 2018, samen met GROEN-Direkt onder één dak. Locatie: Denemarkenlaan 9, Hazerswoude-Dorp. De beurs is te bereiken via de vertrouwde parkeerplaats op het Greenpark Boskoop. Entree is gratis door gebruik te maken van de verstrekte relatiekaart en/of door digitale voorregistratie via www.plantarium.nl. Openingstijden: 8.00 tot 18.00 uur, vrijdag tot 16.00 uur.

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7706

Lodewijk Hoekstra (NL Greenlabel)

Lodewijk Hoekstra: 'Hoveniers moeten belangrijker worden in de keten'

NL Tuinlabel geeft hoveniers een handvat voor duurzaamheid

Begin dit jaar startte NL Greenlabel een pilot met een nieuw duurzaamheidslabel: NL Tuinlabel. Het NL Tuinlabel is het eerste duurzaamheidslabel voor tuinen in Nederland om duurzaamheid meetbaar te maken. Het label moet hoveniers een handvat geven om met klanten het gesprek aan te gaan over duurzaamheid, aldus Lodewijk Hoekstra van NL Greenlabel.

Auteur: Nino Stuivenberg

In 2012 was Lodewijk Hoekstra medeoprichter van NL Greenlabel: een label om duurzaamheid in de buitenruimte meetbaar te maken. De oprichting bleek een schot in de roos. Inmiddels heeft NL Greenlabel namelijk zo'n 180 partners, waaronder veertig hoveniers, die door de organisatie NL Professionals worden genoemd. Hoewel zij samen staan voor een duurzame leefomgeving, merkte Lodewijk Hoekstra dat vooral kleine hoveniers het begrip duurzaamheid maar moeilijk verkocht kre-

gen bij particulieren. Het NL Tuinlabel moet daar verandering in brengen.

Van elkaar leren

Het NL Tuinlabel kenmerkt zich doordat het duurzaamheid meetbaar maakt op basis van zeven verschillende criteria (zie het kader bij dit artikel voor een overzicht van de criteria en de weging ervan). Die criteria kan de hovenier vervolgens gebruiken als uithangbord voor de klant. Hoekstra

legt uit: 'Hoveniers komen momenteel veel te laat in de keten aan bod, terwijl zij de kennis en expertise in het groen hebben. Zij moeten een veel belangrijkere rol gaan spelen. Het label helpt hen daarbij.' De hovenier staat dus centraal, benadrukt Hoekstra. 'Vier keer per jaar geven we hoveniers trainingen op bijeenkomsten; wij willen van hen de experts maken. Zij mogen dan ook zelf deze officiële certificaten uitreiken.' Hoveniers lopen de checklist van zeven punten zelf na. Per criterium

3 min. leestijd

DE ZEVEN PIJLERS VAN HET NL TUINLABEL MET HUN WEGING

1. Ontwerp en materialisatie	15 punten
2. Bodem	12 punten
3. Water	9 punten
4. Dieren	11 punten
5. Planten	11 punten
6. Energie	7 punten
7. Onderhoud	5 punten

'Je kan de huidige opzet het best zien als een pilot'

wordt een score toegekend, wat uiteindelijk leidt tot een label variërend van A tot en met F. De voorwaarde daarbij is wel dat de controleur het duurzaamheidspaspoort door een andere hovenier laat checken: het vierogenprincipe. Zo blijven hoveniers van elkaar leren.

Geen geheimen

Momenteel kan het NL Tuinlabel alleen worden afgenomen door bedrijven die bij NL Greenlabel aangesloten zijn. Hoekstra: 'We willen eerst in de praktijk ervaring opdoen en het label dan langzaam opschalen. Je kan de huidige opzet het best zien als een pilot. Als andere organisaties interesse hebben, zijn we wel bereid om met hen rond de tafel te gaan zitten. Er zijn al genoeg eilandjes in de groene sector en onze methodiek is geen geheim.'

Hoekstra merkt dat niet alleen kleine hoveniers het label aantrekkelijk vinden; ook grotere partijen spelen erop in. Het label kan dienen voor kleinere bedrijfstuinen, maar ook om hele wijken klimaatbestendig te maken. Hoekstra denkt dat het duurzaamheidspaspoort ook voor de overheid of waterschappen een goede keuze kan zijn. Hij vertelt: 'Wij zijn het eerste duurzaamheidslabel voor tuinen in Nederland en daar zijn we best trots op. Voor gebouwen kennen we al BREEAM als integraal instrument om duurzaamheid te meten;

Douwe Snoek (Snoek Puur Groen)

NL Tuinlabel is de tegenhanger voor tuinen. We merken dat de aangesloten hoveniers enthousiast zijn; zij vinden het prachtig. We geloven dat zij een belangrijke schakel zijn op weg naar een duurzame leefomgeving.'

Primeur

Een van de hoveniers die met het NL Tuinlabel aan de slag is gegaan, is Snoek Puur Groen. Het bedrijf uit Grou heeft inmiddels twee tuinen met duurzaamheidslabel A volgens het NL Tuinlabel. Douwe Snoek, directeur van Snoek Puur Groen, juicht de introductie van het duurzaamheidslabel dan ook toe. 'Duurzaamheid is een containerbegrip dat veel gebruikt wordt, maar uiteindelijk gaat het erom dat je het concreet uitdraagt. Met dit label worden alle facetten van duurzaamheid meegenomen en zo maak je het begrip ook daadwerkelijk meetbaar.'

Trots

In februari van dit jaar was Snoek Puur Groen op de beurs Tuin & Sfeer het eerste bedrijf dat voor een tuin het NL Tuinlabel ontving. Een mooi moment voor Snoek. 'Op dit certificaat zijn wij heel trots. We merken er ook direct de gevolgen van: de certificering heeft geleid tot een aantal lezingen over onze werkzaamheden. We nemen daar alle tijd voor en geven ook onze medewerkers de ruimte om lezingen te geven.' Duurzaamheid uitdragen vindt Snoek namelijk heel belangrijk. 'Wij doen dit soort projecten vanuit een intrinsieke motivatie. We laten anderen zien wat we met duurzaamheid bedoelen en hoe we dit begrip invullen. Anders kunnen we ook niet inspireren. Snoek Puur Groen

heeft groen als business; dan zou het gek zijn als we daar verder niets mee zouden doen. We werken bijvoorbeeld ook graag met omgevingspsychologen. Beleving vinden we heel belangrijk.'

Het Tuinlabel is volgens Snoek een mooie manier om de daad bij het woord te voegen. 'Ik heb veel horen roepen over duurzaamheid, maar uiteindelijk is het vaak weinig zichtbaar. Wij vinden dat je hier als groenbedrijf iets mee moet doen. Het NL Tuinlabel kan daarbij zeker helpen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7707

Komkommer en kwel

Wat dat betreft, voel ik me weleens
een dominee of pastoor.
Die moeten net als ik **wekelijks**
een preek afsteken

Veertig keer per jaar sta ik voor de uitdaging om iets op deze pagina te schrijven. Dat kan alleen als je ergens iets van vindt. Dat is niet altijd makkelijk. Ik heb namelijk enorm veel bewondering voor mensen die gewoon eerlijk durven te zeggen: 'Ik weet het even niet' of 'Mag ik daar even over nadenken?' Maar dat volstaat niet voor deze pagina. De deadline roept en is onverbiddelijk. Wat dat betreft voel ik me weleens een dominee of pastoor. Die moeten net als ik wekelijks een preek afsteken. Waarbij dominees en pastoors het nog makkelijk hebben; die kunnen hun pijlen richten op alle zonden van de wereld. Ik moet het doen met de 'zonden' van de groene sector en die zijn gelukkig veel minder talrijk. Alle gekheid op een stokje: mijn aanloop is vandaag wat langer, omdat het – zo vlak voor de vakantie –

De aardigste stukjes vond ik die van een
aantal hoveniers die **eerlijk durven**
toegeven dat ze ook niet altijd weten
hoe het nu met hun tuin verder moet

in mijn hoofd ook komkommertijd is. Dan ga je wat rondwalen op internet. Type maar eens in 'column hovenier' en u weet wat ik bedoel. *Komkommertijd en kwel* was de kreet die mij het eerst door het hoofd schoot. Pagina's vol open deuren waar niemand op zit te wachten en waar geen enkele hovenier inspiratie uit haalt. Vooral de columns van inkooporganisaties scoren hoog op de gaapladder. Zij willen geen boodschap overdragen, maar hoveniers tot

kom-bij-onze-club verleiden. Dan gaat het om het kopen van lidmaatschappen. Dat werkt natuurlijk niet. Gelukkig zijn er ook leuke stukjes te lezen op het wereldwijde web, ook van hoveniers. De aardigste stukjes vond ik die van een aantal hoveniers die eerlijk durven toegeven dat ze ook niet altijd weten hoe het nu met hun tuin verder moet. Ook deze columns hebben natuurlijk als doel handel te genereren, maar doen dat tenminste op een sympathieke wijze.

Ik kreeg trouwens aardig wat reacties op mijn laatste column over rupsje-nooit-genoeg, waarin ik de lof zing van de buxusmotrups als omzetmotor voor de sector. Natuurlijk was dat als literaire overdrijving bedoeld, maar het is duidelijk dat buxus veel mensen bezighoudt. De alternatieven trouwens ook. Japanse hulst (*Ilex crenata*) is het alternatief dat het meest wordt genoemd en voorgeschreven, en dat je nu ook het meest ziet als jonge aanplant bij kwekers. Duidelijk is ook dat Japanse hulst geen wondermiddel is en gevoeliger dan allemansvriend buxus.

Met vriendelijk groet,

Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofdredacteur

Be social

Scan of ga naar:

www.vakbladdehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7708

De partners van

De Hovenier

NATIONALE DEMODAG HOVENIERS

Nu nóg groter van opzet!

PRAKTIJKDAG VOOR DE GROENPROFESSIONAL

woensdag 19 september a.s.

**Gijzelsestraat 18 in Biezenmortel
bij Kuypers Graszoden**

**10.000 m² demoterrein met alles over
grond, gras, voeding en watertechniek**

**thema-ochtend grondbewerking,
zaaien en bezoden**

**thema-middag onderhoud en herstel
met live machinedemonstraties**

onderwerpenmarkt de levende tuin

**biodiversiteitsetalage voor een
duurzaam groenbeheer**

**gratis toegang na voorinschrijving op:
www.demodaghoveniers.nl**

